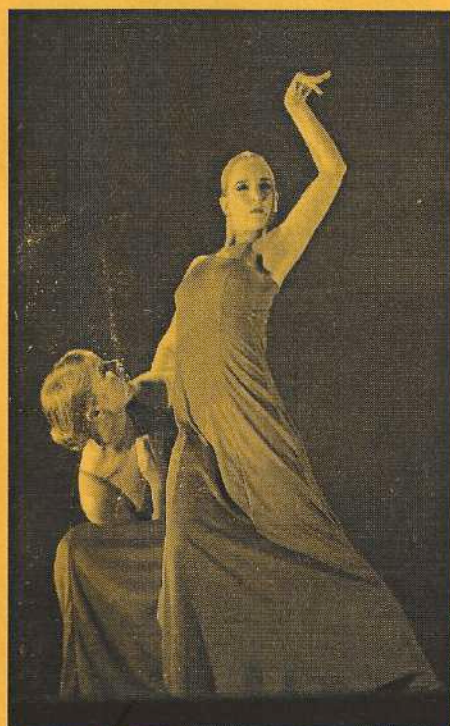

1/2005 Letra

Helsingin Flamencoyhdistyksen jäsenlehti

www.flamenco.fi

Jäsenmaksu 2005!

Yhdistys päätti syyskokouksessaan 10.12.2004 pitää jäsenmaksut ennallaan. Jäsenmaksu on 21 euroa ja saman perheen toiselta jäseneltä 9 euroa. Liittymismaksu on edelleen 10 euroa. Vuoden 2005 jäsenmaksulomake on lähetetty jokaiselle erillisessä kirjeessä. Hallitus kehottaa jäseniä ottamaan jäsenkorttinsa mukaan yhdistyksen järjestämiin tilaisuuksiin.

HALUAAKO YSTÄVÄSIKIN LIITTYÄ HELSINGIN FLAMENCOYHDISTYKSEEN?

Vuotuisen jäsenmaksunsa maksanut saa neljästi vuodessa ilmestyvän Letran ja 10–30 %:n alennuksen kaikista yhdistyksen järjestämistä tapahtumista. Vuosimaksu on 21 euroa, kerran maksettava liittymismaksu 10 euroa.

Jäseneksi liittyminen: Maksa 31 euroa yhdistyksen tilille: Nordea 206518-21707. Ilmoita nimesi, osoitteesi ja puhelinnumerosi tai sähköpostiosoitteesi viestikohdassa. Liittyttyäsi Sinulle lähetetään noin kahden viikon sisällä jäsenkortti sekä kuluva vuoden jo ilmestyneet Letrat. Muistathan laittaa osoitteesi, että voimme lähettää lehden!

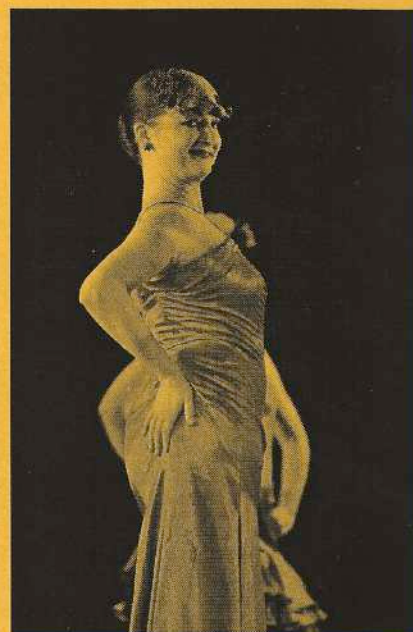
Lisätietoja:

taloudenhoitaja Anne Lamberg-Laitinen, p. 040 521 2763, työ 020 483 5911,
anne.lamberg@metso.com

*Katja Lundénin
¡La Máscara! -teos
hurmasi Helsingin
flamencofestivaalin
yleisön. Kuva:
Mervi Neste.*

Sisällys

Päätoimittajalta.....	3
Hallituksen kuulumisia.....	3
Helsingin VIII Flamencofestivaali:	
Rafael Campallo.....	4
¡La Máscara!.....	6
Kotimainen klubi-ilta.....	9
Campallon kurssi.....	10
Canela ja Erika ihastuttivat.....	11
Blue Flamencon joulunäytös.....	12
Flamenconaiset televisiossa.....	14
Noticias.....	15
Manuel Betanzos omistautuu opettamiselle.....	16
Hannele Tuomipuu: "Flamenco oli kuin kotiintuleminen".....	19
Flamenco ja mustalaiset.....	23
Kaikki mustalaiset eivät ole gitanoja.....	25
Isidro Muños – flamencon harmaa eminenssi.....	28
Calendario.....	29
Cabeza de Vaca.....	30
Top 5.....	30
Yhdistyksen hallitus, salin vuokraus- hinnat, tienda ja ilmoitushinnat..	31

Letra Helsingin Flamencoyhdistys ry:n jäsenlehti

Päätoimittaja:

Tove Djupsjöbacka,
Välskärinkatu 1 b A 23,
00260 HELSINKI,
p. 040 731 4304,
tove.djupsjobacka@helsinki.fi

Toimitussihteeri:

Ailin Bayaz
ailin.bayaz@yfu.fi

Taitto:

Terhi Ketolainen
terhi.ketolainen@kolumbus.fi

Tätä lehteä toimittivat myös:

Erika Alajärvi
Irja Kajander-Vierkens
Terhi Ketolainen
Juha Leino
Maija Lepistö

Tekstieditointi: Juha Leino

Oikoluku: Anne Lamberg-Laitinen

Kuvaajat:

Auli Kaartinen, solea@jippii.fi,
Mervi Neste, mervi.neste@sci.fi

Kuvankäsittely:

Terhi Ketolainen, Mervi Neste

Kansi:

Isossa kuvassa Rafael Campallo,
pienessä Anne Riikola ja Emilia
Aho (¡La Máscara!). Kuvat: Mervi
Neste.

Toimitus kiittää: Hanna Apunen

Paino: Yliopistopaino

ISSN 1456 7938

Jos kirjoitat Letraan:

Toimita jutut tai juttuehdotukset
sähköpostitse päätoimittaja Tove
Djupsjöbackalle liitetiedostona
RTF-muodossa. Älä laita juttuun
ylimääräisiä muotoiluja (sisennyk-
siä, lihavoituja, tavutuksia tms.)
Lyhyet jutut voit kirjoittaa sähkö-
postiviestinä tai toimittaa postitse
levykkeelle tai CD:lle tallennettuna.

Päätoimittajalta

Helmikuussa ei yleensä toivoteta hyvää uutta vuotta, mutta tuskin se kiellettyäkään on. Hyvää uutta vuotta siis kaikille Letrankin puolesta. Uusi vuosi on tuonut mukanaan jonkin verran muutoksia toimituksessa. Allekirjoittanut on **Tommi Virtasen** seuraaja päätoimittajan pallilla, ja joukkoomme on liittynyt myös uusi toimitussihteeri **Ailin Bayaz**. Itse kirjoitin (asiaa pitkään harkittuani) ensimmäisen artikkelini Letraan vuonna 2000, ja olen toiminut viimeiset kaksi vuotta lehden toimitussihteerinä. Tuntuu siis luonnolliselta jatkaa yhdistyksen lehden luotsaajana, varsinkin kun myös siviilielämäni musiikkieteilijänä sisältää paljon kirjoittamista ja lehtitöitä. Tämän lehden valmistuminen meinasi kaatua teknisiin ongelmiin, joten haluan tässä vielä esittää lämpimät kiitokseni **Terhi Ketolaiselle**, joka pelastavana enkelinä hoiti homman kotiin!

Letraa perustettaessa se oli alusta alkaen kunnianhimoinen, vakavasti

otettava lehti, joten yrittäkäämme edelleen pitää lippu korkealla. Itse sain monia ensimmäisiä oppejani flamencosta juuri Letran kautta. Letra on myös ainoa asia, joka yhdistää Helsingin Flamencoyhdistyksen eri puolilla Suomea (ja maailmaa) asuviin jäseniin, ja se on myös tällä hetkellä ainoa flamencoon erikoistunut suomalainen lehti. Tilanne vuonna 2005 on toki erilainen kuin Letraa ja yhdistystä perustaessa vuonna 1993. Siihen aikaan ei aina ollut helppoa saada tietoa asioista. Nykyään meillä on roppakaupalla tietoa internetissä, ja suomalainen flamencotietämys on jopa koottu ansiokkaasti kirjaksi asti. Silti lehteen pitäisi aina löytyä uutta kirjoitettavaa. Itse olen lehtien suhteen optimisti ja luulen, että kaikkien sähköisten medioiden joukossa perinteisiä lehtiä edelleenkin tarvitaan. Luulen myös että flamencon maailmassa löytyy aina lisää opittavaa. Kun tunnistat tavallisimmat palot, löytyy vielä joukko harvinaisempia

paloja ja pieniä yksityiskohtia tunnistettavaksi. Kun tiedät keitä ovat **Paco de Lucía** ja **Enrique Morente**, voit ryhtyä opettelemaan vaikkapa **Antonio El Pipan** palmerojen nimiä.

Seuraava numero ilmestyy kestäkuun alussa, joten kynät sauhuaamaan ja kirjoittamaan! Kaikenlaiset kirjoitukset ovat tervetulleita – voit kirjoittaa uusimmista levyistä, flamencotoiminnasta omalla paikakunnalla, puvun ompelemisesta, Espanjan-matkasta ja vaikka mistä. Jos aiheet sinulta loppuvat, me keksimme kyllä niitä lisää!

Oikein hyvää keväänalkua kaikille!

Tove Djupsjöbacka

Antoisaa ja tunteikasta mennyttä festivaalia!

Tätä lukiessanne Helsingin kahdeksas flamencofestivaali on jo ohi. Nyt tätä kirjoittaessani on vain kolme päivää siihen, kun Glorian klubilta käynnistää samaisen festivaalin. Peñalla, ja muuallakin, treenataan ahkerasti klubi-illan esityksiä. Katja Lundén esiintyjineen valmistautuu perjantaiseen "La Máscaran" ensi-iltaan. Lauantai-illan esiintyjä Rafael Campallo ryhmineen saapuu Suomeen juuri ennen perjantain ensi-iltaa. Järjestelyt kaikkia konsertteja ja tanssikursseja varten ovat loppusuoralla. Me tapahtuman järjestäjät käymme mielessämme läpi tulevaa viikkoa: onko kaikki tarpeellinen nyt muistettu, tehtävät jaettu, hommat hoidossa.

Mietimme myös festivaalin jatkuvuuden kannalta oleellista kysymystä: saammeko tarpeeksi yleisöä konsertteihin ja osallistujia kurssille.

Viime vuoden festivaali oli tappiollinen. Mikäli tänä vuonna käy samoin, joudutaan festivaalin rakennetta ja toteutusta pohtimaan uusia ratkaisuja etsien. Festivaalin pitäisi kustantaa "itse itsensä", jotta sen järjestäminen olisi mahdollista. Espanjalaisten flamencotaiteilijoiden palkkiopyynnöt nousevat vuosi vuodelta, mikä lisää paineita konserttilippujen ja kurssimaksujen hintojen korottamiseen. Flamencon harrastajat eivät kuitenkaan ole äveriästä porukkaa, joten hintojen korottaminen ei ole todellinen vaihtoehto.

Muita vaihtoehtoja pitäisi löytää. Radikaali "vaihtoehto" on jättää espanjalaiset tuomatta ja järjestää festivaali kotimaisin voimin. Tosin kotimaiset illat ovat nekin välillä tappiollisia. Yhteiskunnan tuki festivaalillemme on ollut niukanlaista, yhteistyökumppaneita ei ole löyty-

nyt tai ehditty etsiä, festivaaliorganisaatiolta (lue: hallitukselta) puuttuu markkinointiin keskittyvä työmyyrä. Jotain tarttis keksiä... jotain tarttis tehdä... jonkun pitäis ehtiä...

"Ääh tylsää, ei tällaista valitusta rahasta jaksa..." ajattelette nyt te lukijat, jotka olette kestäneet tänne asti, "flamenco on tunnetta ja taidetta, aina ei jaksa noita raha-asioita". Sekin on totta! Tätä lukiessamme festivaali elää jo muistoissamme, kokemuksissamme ja ruokkii toivottavasti mahdollisimman monen flamencoelämää ja erityisesti koko elämää. Joku nauttii espanjalaisten tuomasta "aidosta" flamencofiliksestä, jotakuta ruokkii suomalaisen flamencon runsaus, omaleimaisuus ja tutuus. Joku kokee yhteenkuuluvuutta (hei, meitä on näin paljon!), joku erilaisuutta (ja tutustuu samalla paremmin itseensä).

Juuri tämä vuoden 2005 festivaali on käänteentekevä jollekulle, joka oivaltaa jotain uutta flamencosta, itsestään, elämästään!

Kirsi Niittyinperä

Järisyttävää jalkatyötä

Rafael Campallo ryhmineen Savoy-teatterissa 19.2.2005

Rafael Campallo, tanssi
Adela Campallo, tanssi
Eugenio Iglesias, kitara
Juan A. Campallo, kitara
Juan José Amador, laulu
Jeromo Segura, laulu
José Carrasco, perkussiot

Flamencofestivaalin pääkonsertissa nähtiin yhtenäinen kokonaisuus, tyylinmukainen yhtye ja tanssijoina eittämättä taitavat **Rafael ja Adela Campallo**, joiden suosiosta ei jäänyt epäilystä. Miksi päällimmäiseksi

jäi silti lievä pettymyksen tunne? Osasyynä oli varmasti koko Savoy-teatteria järisyttävä äänenvoimakkuus, joka hajotti keskittymistä ja suorastaan pani harmittamaan. Äänen balanssi oli kyllä kohdallaan ja soundikin ajoittain, mutta tasot olivat sekä yhtyeellä että koputuksissa liian korkealla. Eikö varsinkin lattiamikrofonien signaalia olisi mahdollista kompresoida niin, että hiljaisemmat äänet voimistuvat ja kipukynnyksen ylittävät leikkautuvat siedettäväksi?

Yhtenäinen yhtye

Campallon yhtye hoiti leiviskänsä hienosti ja yhtenäisesti. Aina joskus perinteistä flamencoä tekeviin ryhmiin osuu kitaristeja, jotka viimeistään soolonsa kohdalla haluavat osoittaa, että "oikeastaan haluaisin olla kuin **Vicente Amigo**", mutta tämä ryhmä piti tyyliä alusta loppuun. Kitaristeille (**Iglesias** ja veli-Campallo) oli koreografiaan kirjoitet-

tu runsaasti taukoja ja aksentteja, jotka pitivät heidät tehokkaasti varpaillaan. Laulajat – kaunisääninen **Jeromo** sekä hieman flamencompi **Juan José Amador** – tekivät takuuvarmaa työtä yltämättä kuitenkaan mihinkään ekstaattisiin sfääreihin. Toisaalta sellaiseen on tanssin ehdoilla etenevässä esityksessä vähän mahdollisuuksiakaan. Cajonisti **José Carrascon** toiminta tuntui sen sijaan olevan verraten eleehtöntä.

Vieraassa vara parempi

Muistan Rafael Campallon edelliset Suomen-esiintymiset innostavina ja hengästyttävinä tapauksina. Sattumalta molemmissa näistä esityksistä Campallo oli kitaristin vieraana: Helsingissä **Vicente Amigon** kanssa sekä Tampereella **Chicuelon** konsertin yllätysesitiintyjänä. Silloin Campallon komea olemus yhdistettynä fiskarsilaisen pajavasaran voimalla iskeviin jalkoihin vei totaalisesti mukanaan. Nyt jotain jäi puuttumaan. Mitä pitemmälle ilta ehti, sitä selvemmin alkoi näyttää siltä, että jokaisessa kappaleessa toistuvat samat askeleet vain hieman eri kohdassa lavaa. Vasta taranton päättänyt tangos toi muutoksen, ja silloin vaikuttikin yhtäkkiä siltä, että lavalle oli ilmestynyt kokonaan eri mies. Tanssi oli rentoa, katse haki kontaktia yleisöön ja bändiin ja kasvoille syttyi poikamainen virne. Sama toistui soleán päättäneessä buleríaksessa. Olisipa tätä herkkua saanut enemmän! Ja

miksei nyt nähty alegríasta, jonka Campallo on kuitenkin nimennyt suosikkipalokseen?

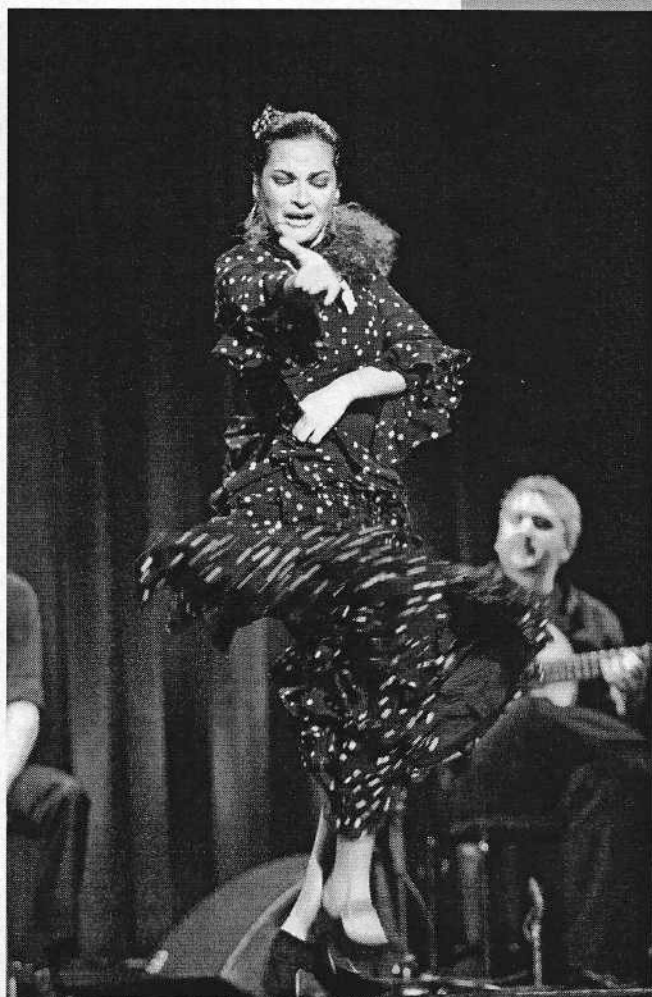
Jonkinlainen yksi-ilmeisyys ja persoonattomuus vaivasi myös Adela-siskoa, jonka panos koko esityksessä jäi ohjelmalehtisen tiedoista poiketen vain yhden soleá por buleríaksen ja loppufiestan varaan. Syy tähän löytyy kaksi viikkoa sitten tapahtuneesta auto-onnettomuudesta, jossa Adela loukkasi pahasti selkensä ja päänsä. Tästä huolimatta hän halusi tulla esiintymään helsinkiläisyleisölle edes yhden kappaleen verran. Perinteisestä koreografiasta ja sen toteutuksesta on vaikea etsimälläkään löytää varsinaista vikaa, mutta eipä siitä juuri mitään jäänyt mieleenkään.

Tyylin vangit?

Suomalainen yleisö ei normaalistikaan herkästi innostu kannustushuutoihin, mutta lauantaina se tuntui olevan kokonaan massiivisen

Campallon sisarukset tarjosivat helsinkiläisille sevillalaista laatuflamencoä. Aukeaman kuvat: Mervi Neste.

äänivallin lannistama. Tälläkin saattoi olla osansa siihen, että kipinä esiintyjien ja yleisön välillä jäi syttymättä. Henkilökohtaisesti aloin miettiä suhdettani tämän tyyppiseen ”perinteiseen” flamencoön: mitä annettavaa sillä on taiteellisesti? Toisaalta eihän esimerkiksi jonkin **Eva la Yerbabuenankaan** tanssia voi pitää erityisen modernina, mutta siinä on tuoreutta ja oivalluksia, jotka pitävät mielenkiinnon yllä läpi pitkänkin teoksen.

Englantilainen elokuvantekijä **Peter Greenaway** on sanonut pitävänsä traagisena sitä, että kaikista kiehtovista mahdollisuuksista huolimatta niin monet elokuvantekijät tyytyvät kuvaamaan maailmaansa täsmälleen kuten muutkin – kuin suostuisi vapaaehtoisesti työskentelemään toinen silmä kiinni ja kädet selän taakse sidottuina. Itse hän ei näe mitään syytä tehdä elokuvaa, jollainen on jo kerran tehty.

Onko perinteinen flamenco suostumista tanssimaan sidotuin käsin?

Juha Leino

La Máscara komediennet vauhdissa. Vasemmalta Anu Keinovaara, Laura Lahe, Emilia Aho, Anne Riikola ja Sanna Ollila. Kuva: Mervi Neste.

Visuaalinen ilotulitus

¡La Máscara! Savoy-teatterissa 18.2.2005

Ensi-ilta on aina jännittävä tapaus. Yleisö kerääntyy teatteriin odotukset korkealla. Valot sammutetaan, eikä katsojilla ole aavistustakaan mitä tulee tapahtumaan. Ennakkotiedot "La Máscara" -esityksestä rajoittuvat kertomaan, että esitys kertoo ihmisen naamioitumisesta ja esittää kysymyksiä naamion riisumisen mahdollisuudesta.

Katja Lundénin tapauksessa alan tottua siihen, ettei koskaan tiedä mitä odottaa. Hänen edellinen teoksensa "Edvard Munch – Elämän tanssi" kertoi ahdistuneen taiteilijan tarinan hänen teostensa kautta. "La

Máscara" pohjautuu mm. **Albert Camus'n**, **Eino Leinon** ja **Vladimir Vysotskin** teksteille. On ilo todeta, että tekijä, filosofian maisteri pääaineenaan estetiikka, osaa asiansa, sillä Lundénin nimi alkaa jo olla takuu sille, että esityksen takaa löytyvät ajatukset ovat varsin syviä ja loppuunvietyjä.

"La Máscara" koostuu kahdeksasta kohtauksesta, jossa esitetään erilaisia naamioitumiseen liittyviä ajatuksia. Jotkut ajatukset olivat selkeämmin ymmärrettävissä kuin toiset, mutta kokonaisuudesta pystyy nauttimaan vaikka ei ymmär-

¡La Máscara!

Koreografia ja ohjaus: Katja Lundén
Tanssi: Emilia Aho, Aura Ettala, Milla Härmä, Maija Kansanaho, Anu Keinovaara, Laura Lahe, Sanna Lehtinen, Katja Lundén, Eino Nissinen, Sanna Ollila, Anne Riikola
Musiikki: Niño Josele, José Mendez, Segundo Falcón, Pepe de Lucía, Aurora Vargas, El Pele, Alberto Iglesias, Camarón de la Isla
Tekstit: Albert Camus, Diego Carrasco, Rafael Fernández, Eino Leino, Katja Lundén, Vladimir Vysotski
Kertojat: Anja Loikala, Petteri Savolainen
Puvustus: Ritva Rautavaara / Flamenco Shop
Maskeerauksen ja naamioiden suunnittelu: Kaarina Kokkonen
Äänieditointi: Ilari Suonpää
Valot: Helena Roivainen

täisikään kaikkia tausta-ajatuksia. Munch-teokseen verrattuna huomasi, miten suuri merkitys on sillä, onko esitykseen kuuluvien tekstien lukija lavalla vai ei. Munchissa koko **Sara Paavolaisen** olemus auttoi ymmärtämään tekstien sisällön. Kun tekstit tulivat "La Máscarassa" nauhalta, keskittyminen sisältöön ei ollut yhtä helppoa.

Visuaalisesti teosta oli alusta asti ilo katsella. Kohtaukset olivat näyttäviä, muodostelmat toimivia, valaistus pienin keinoin tehokas. **Ritvä Rautavaaran** luoma puvustus toimi erinomaisesti alusta loppuun. "Pidot"-kohtauksen räväkät bara de colat ja ihanat perinteisemmät flamencomekot naamioihin yhdistettynä toivat lähinnä mieleen commedia dell'arte -esityksen. Erityisesti pidin lopussa käytetyistä takeista, jotka jo sellaisenaan saivat ajatuksen kulkemaan kohti tiettyä melankoliaa.

Hymystä kyyneliin

Kohtausten tunnelmat liikkuvat huumorista ahdistukseen. Alun "Kohtu" huntuihin ja keppeineen oli näyttävä ja rytmisesti mielenkiintoinen. "Herääminen" kuvasti valoja myöten ihmisen heräämistä. Liikekieli oli kaunista ja tanssijat toimivat sulavasti yhtenä ryhmänä erilaisuuksistaan huolimatta. Yksityiskohtana mainittakoon puvut, jotka olivat lähes samanlaiset, mutta silti yksilölliset. **Emilia Ahon** ja **Anne Riikolan** "Peili"-dueton idea oli toimiva, mutta idean toimivuutta vesitti kohtauksen pituus. "Peili" herkutteli yksinkertaisella symmetrialla. Samat liikkeet samaan aikaan tai lähes samaan aikaan voivat olla yhtä vaikuttavia kuin suuren ryhmän monimutkainen liikeverkko.

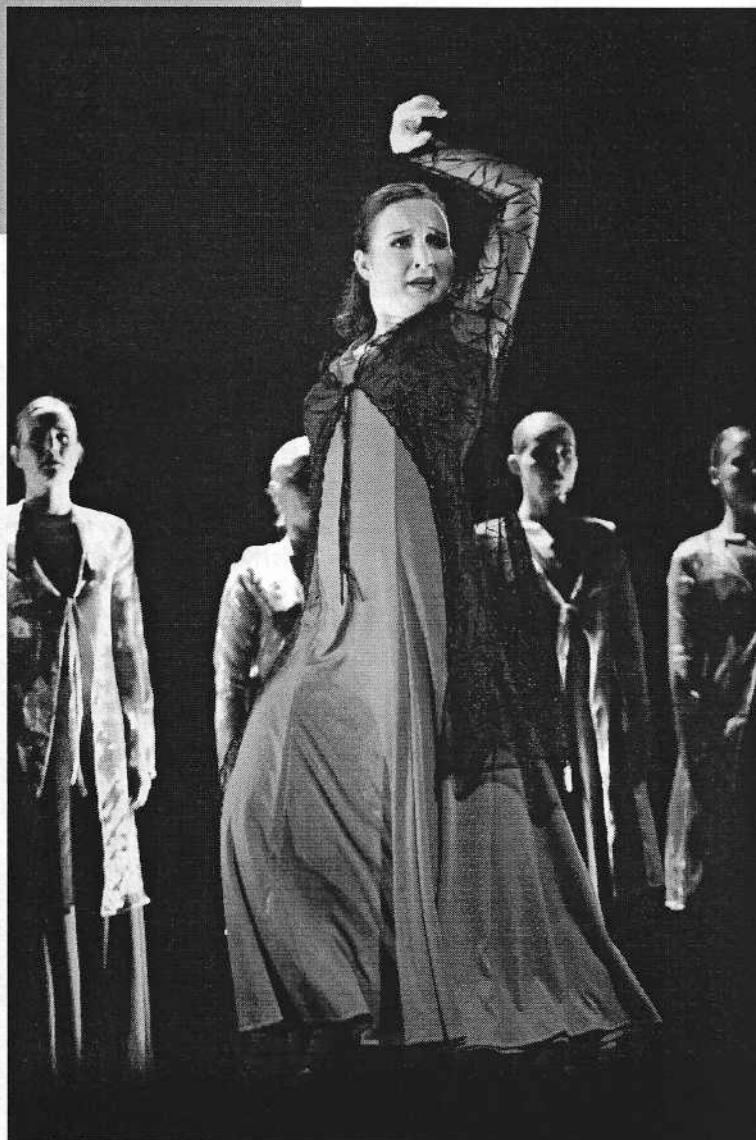
Dramaturgia oli onnistunut kautta illan. Juuri kun "Peili" oli saattanut ahdistuksen mitan täyteen, tuli huumori pelastamaan. "Pidot" oli ehdottomasti La Máscaran huipukohtia. Komediaa on vaikea tehdä vakuuttavasti, mutta tässä tapauksessa siinä todella onnistuttiin. Usein flamencoesityksissä unohtetaan ulkopuolisen ohjaajasilmän merkitys, mutta nyt tuntui siltä että Lundén oli ehtinyt myös tanssijoitaan ohjaamaan, ei pelkästään tanssittamaan.

Jos **Pepe de Lucían** musiikkiin tehty alegrías oli pientä prologia ilolle, oli **Aurora Vargaksen** tangos suorastaan hulvattoman hauskaa katsottavaa. Jokainen tanssija oli räysillä mukana ja idea välittyi yleisölle. Sinänsä komediaan sisältyy myös tragediaa: kun tanssija toisensa jälkeen lähetetään lavalta pois, ei voi olla ajattelemaan sitä, kuinka lyhyeksi jää tähden hetki parrasvaloissa. Anne Riikolan sooloilu ilman musiikkia lähetti vielä täsmälliset terveiset flamencon kliseillekin.

*Katja Lundénin
herkkä ilmaisu teki
vaikutuksen. Kuva:
Mervi Neste.*

Moni kohtaaminen onnistui vangitsemaan varsin kauniin tunnelman, varsinkin "Menetyks"-kohtauksen kuva jäi voimakkaana mieleen. Jo alusta alkaen taustalla liikkuva tanssijoiden rivi teki vaikutuksen, joka kesti kappaleen loppuun asti. Musiikki oli kauniin melankolista ja täydensi vaikutelmaa surusta. Loppukohtaaminen **Camarónin** aina yhtä toimivaan Dicen de mí -kappaleeseen muistutti meitä flamencon perinteisemmästä voimasta.

Näyttämölliset ratkaisut olivat kauttaaltaan toimivia. Hiukan haluan kuitenkin natista siitä, että niin näkyvästi käytetään sellaisia ratkaisuja, joita on nähty aivan äskettäin suomalaisissa flamencoteoksissa. Alun huntumuodostelma oli kuin suoraan Lundénin ja **Kaari Martinin** "Bernarda Alban talosta" (2001),

ja "Mahdollisuus"-kohtauksen hun-
tujen viskominen kasvoilta jälleen
kuin suoraan Martinin "Flamenco-
tanssijattaren muotokuvasta" (2000).
Toki flamencossa ja näyttämötaitees-
sa kaikki on tehty jo, mutta silti voisi
välttää sellaisia ratkaisuja, jotka ovat
niin suoraan muualta tuttuja.

Ryhmän voima puri

Koreografina Katja Lundén on ke-
hittänyt selkeän oman tyylinsä, joka
tuntuu kypsyvän koko ajan. Muka-
na on paljon flamenco, mutta myös
paljon muualta tullutta liikemate-
riaalia. Mukana on myös liikkeitä,
jotka muiden tanssimina saattavat
mennä absurdin puolelle. Siksi olin
positiivisesti yllätynyt siitä, miten
hyvin ryhmän tanssijat ovat omak-
suneet nämä juuri Lundénille oimi-
naiset liikkeet. Ryhmää käytettiin
huomattavasti enemmän ja tehok-
kaammin kuin Munch-teoksessa.
Kun on näin monta tanssijaa, ryhmä
puree paremmin, eikä katsoja jää
miettimään yksittäisten tanssijoiden
saavutuksia.

Koreografi oli jättänyt itsensä
tanssijana yllättävän näkymättömäk-
si. Sen sijaan illan tanssijoista erottui
selkeimmin Emilia Aho, jonka tanssi
oli viimeisen päälle taattua laatua.
Olen usein kaivannut Ahon ole-
mukseen monipuolisempaa ilmaisua
vahvan tanssin lisäksi – nyt hän tun-
tui viihtyvän niin ahdistuksen mailla

("Peili") kuin komediennnen roolissa
("Pidot").

Katja Lundén on onnistunut
valitsemaan ryhmäänsä sellaisia ih-
misiä, jotka ovat tanssillisesti lahjak-
kaita ja liikkeellisesti sulavia. Kautta
illan tanssi näytti sujuvan ongelmitta,
eikä edes näkynyt sellaisia ilmeitä
että "nyt tulee vaikeita koputuksia
tai pirouetteja". On myös ilahdutta-
vaa nähdä, että tanssijoilla on vahva
halu ilmaista itseään.

Ongelmallisempi puoli illan
tanssijoissa on se, ettei juuri kukaan
Lundénia ja Ahoa lukuun ottamatta
ole omaksunut flamencon liikekiel-
tä. Tällaisessa teoksessa he kaikki
 pärjäävät erittäin hyvin, mutta olen
huolissani siitä, ettei tämän tason
flamencotanssijoilta näytä irtoavan
sitä flamenco. On vaikea sanoa,
mikä tekee liikekielestä flamencon,
mutta odottaisin puhtaita käsiliik-

keitä, tiettyä flamencon juurevuutta
ja maanläheisyyttä. Tässä vaiheessa
olisi jo syytä lähteä opiskelemaan pe-
rinteisempää flamenco vastapainona
Lundénin liikemateriaalille. Moni il-
lan tanssijoista nähtiin viime vuonna
Laura Vilhosen koreografiakurssilla,
ja sen tyyppistä työskentelyä kannat-
taisi myös jatkaa. Flamencotanssijoi-
na he ovat vasta tiensä alussa.

Tove Djupsjöbacka

Anne Riikolan ja Emilia
Ahon "Peili"-duetto oli illan
voimakkaimpia tulkintoja.
Kuva: Mervi Neste.

Monipuolista klubbailua tasokkaassa seurassa

Helsingin VIII flamencofestivaalin klubi-ilta Gloriassa 16.2.2005

Talvisen flamencofestivaalimme klubi-ilta tarjoi tällä kertaa kotimaista antia. Illan aloitti **Tove Djupsjöbackan** teos "Aaltotila" kolmelle tanssijalle alaotsikolla "Aaltoja. Tunnelmia. Kontrasteja." Nauhamusiikkiin tanssittu teos koostui Djupsjöbackan itsensä tanssimista soleasta ja siguiriyasta sekä buleriaksesta ja alegríaksesta, joissa koreografin lisäksi tanssivat **Ailin Bayaz** ja **Suvi Helin**.

Djupsjöbackan tanssi on täsmällistä ja musikaalista, yhdistettynä uskottavaan tulkintaan. Sen, minkä hän linjoissa häviää, sen hän voittaa ajoituksessa ja flamencon liikekielen ja tunteen sisäistämisessä. Bayaz yllättää sikäli, että tämä vasta kolme vuotta flamenco harrastanut nuori tanssija on jo ehtinyt kehittää varsin persoonallisen, hyvin naisellisen ja kujeilevan flamencomaisen tyylin. Annettakoon anteeksi ajoittainen maneeeri vetää ylävartalo ja kädet kovin suppuun, se korjaantunee ajan kanssa. Suvi Helinin plastinen ja täsmällinen mutta kovin neutraali tyyli jäi valitettavasti kahden muun tanssijan omintakeisemman ilmaisen varjoon.

Koreografia itsessään oli sisältörikasta ilman turhaa tyhjäkäyntiä. Liikkeissä oli vaihtelevuutta ja kiinnostavuutta ja ne ilmaisivat musiikkia hyvin. Teoksen tematiikka ei sen sijaan itselleni oikein avautunut. Tavoitteena oli tuoda esille flamencon ominaisia kontrasteja, mutta koska flamenco itsessään sisältää kontrasteja, tulee niiden tavoittelusta jonkinlaista metaflamenco, ja alkuperäinen idea saattaa kadota jonnekin matkan varrelle. Teos olisi kaivannut enemmän dramaturgista otetta ja jäsentelyä: neljä musiikki-

kappaletta peräkkäin tanssittuna ei vielä muodosta teosta.

Tanssiryhmä Canelan tilausteossarjan päättävä "Abstracción", koreografina sevillalainen **Andrés Marín**, oli vuorossa seuraavana. Pidätelystä, meditatiivisesta alusta koameasti loppua kohden kasvava teos on kuin koodi, joka paljastaa itsensä katsojalle vähitellen. Siksi olin tyytyväinen nähdessäni teoksen nyt toista kertaa, ensi-illassa teos ei vielä täysin avautunut.

Tyyleiltään muuten erilaisten tanssijoiden – **Emilia Ahon**, **Erika Alajärven** ja **Annatuuli Saineen** – tuimat, kapeajäseniset olemukset kannattelivat teosta hauraalla voimalla. Marínin modernin ekspressiivinen liikekieli saa näiden tanssijoiden käsissä ammattitaitoisen ja vahvan, jopa riipaisevan tulkinnan, joka kestää useammankin katselukerran. Teos hengittää kuin siveltimen vedoin: asetelmallinen liikkumattomuus purskahtaa intensiiviseksi geometriseksi liikkeeksi rauhoittuakseen jälleen tutkiskelevaksi. Marín käyttää teoksessaan flamencon lisäksi rohkeasti mm. unkarilaisen nykysäveltäjän **György Ligetin** musiikkia.

Väliajan jälkeisen live-osuuden aloitti **Marianna Verdecian** ja Las Flamencasin siguiriyas. Sitten viime näkemän oli ulosantiin tullut lisää napakkuutta ja täsmällisyyttä: tummapukuisten "herrojen" koreografia herkutteli rytmillä ja teatraalisuudella.

Bändin rento ja pakoton sointi tuli esiin erityisesti sen koreografoiden välissä esittämässä kauniissa buleríassa. **Antonia de Córdoba**n äänestä löytyi heleämpiä ja tyttömäisempiä sävyjä verrattuna edelliseen siguiriyaan, jossa hänen notkea

Tove Djupsjöbacka.
Kuva:
Auli Kaartinen.

äänensä soi dramaattisemmin, karheammin ja metallisemmin. Myös **Juha Leino** lauloi varmasti ja lämpimästi. Kokoonpanossa soittivat myös **Aram Aflatuni** (cajón), **Vesa Jaakola** (kitara) sekä **Jani Kolanen** (basso).

Las Flamencasin viimeisenä esittämä räiskyvä alegrías suorastaan pursusi elämäniloa ja asennetta: punaiset huivit leimusivat liekkien laila ja lavalta säteili valoa ja energiaa.

Illan viimeisiin esityksiin vaihtui bändin kokoonpano: laulajana

jatkoj Antonia de Córdoba yhdessä **Ramón Maronierin** (kitara) ja **Karo Sampelan** (cajón) kanssa.

Laura Vilhosen petenerassa tanssivat koreografin lisäksi **Hanna Apunen**, Ailin Bayaz sekä **Maija Kansanaho** bata de colineen. Kypsää naisellisuutta henkivässä koreografiassa rauhallinen arvokkuus ja sulava asetelmallisuus kiihtyvät välillä nautittavaan jalkatyöskenteelyyn. Tanssijoiden tulkinta vain oli ajoittain turhan varovaista, lieneekö tilanahtaudella osuutta asiaan. Glorian siivooja olisi saanut jättää vapaapäivänsä pitämättä, sillä nyt

hartiavoimin bändiä mukaan ja käydä ojentamassa omiaan lurittelevia musikantteja. Ehkä juuri tästä sinänsä harmillisesta syystä Kausen esitys oli hyvin pontevasti *gitano*.

Illan päätti **Maija Lepistön** soleá sevillalaisen **Manuel Betanzosin** koreografiaan. Lepistön vangitseva esitys oli suorastaan häkellyttävä: teknisesti lähes virtuoosimaiseen suoritukseen yhdistyy aito flamenco-mainen tulkinta, jossa ei ole mitään päälle liimattua. Espanjan auringon alla on kypsytynyt taiteilija, joka näemmä pystyy lähes mihin vain omalla eteerisen voimakkaalla tyylillään.

Antoisan ohjelman päälle nähtiin vielä esiintyjien yhteinen sevillanas, johon kutsuttiin myös ”vierailevia taiteilijoita” yleisön joukosta.

Aikaisemmista maratonsessioista lienee otettu opiksi: ilta oli sopivan pituinen, vaikka esitykset alkoivatkin puolisen tuntia myöhässä. Ilmeisesti järjestäjien ja esiintyjien toiveiden vastaisesti lavan

takaosaan jätetyt rojut haittasivat erityisesti kahdessa ensimmäisessä teoksessa – visuaalisesti tuli mieleen lähinnä lähiökapakan takahuone. Onneksi esityksiltään ilta oli monipuolinen ja tasokas kokonaisuus. Turhan roudaustouhun välttämiseksi tehty jako nauhamusiikkiin esitettyjen teosten puoliaikaan ja livemusiikkiin esitettyjen yksittäisten koreografioiden puoliaikaan oli temaattisestikin onnistunut. Illan juonsi **Tommi Virtanen** – juontajan käyttö olikin fiksu ja yleisöä arvoštava ratkaisu kattavan käsiohjelman lisäksi.

Terhi Ketolainen

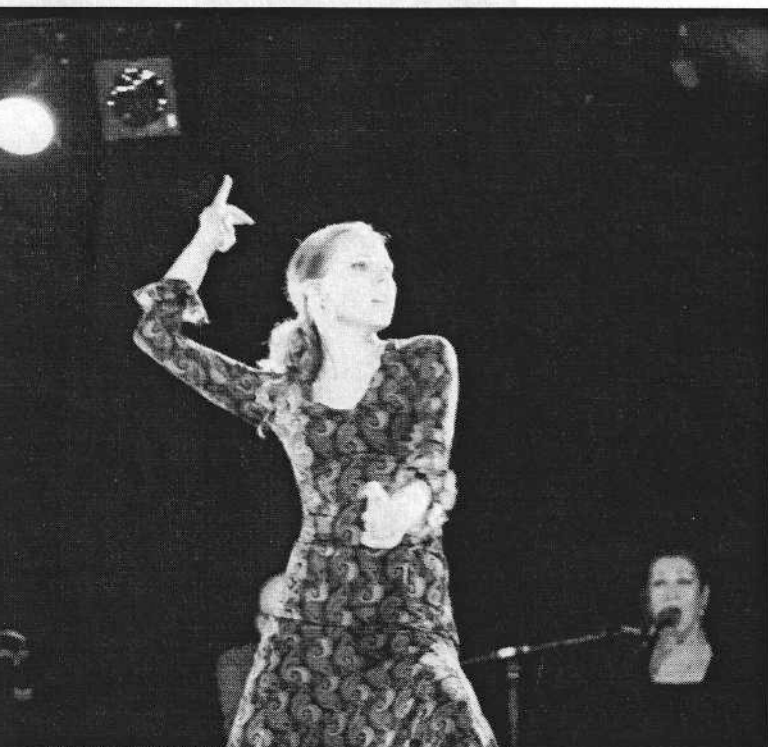
¡Y otra vez!

Helsinkiläiset flamencotanssijat pääsivät jälleen espanjalaiseen huippuoppiin, kun Rafael Campallo piti kahden tason tanssikurssit helmikuisen festivaalin yhteydessä. Edistyneiden tasolla tehtiin soleá por bulerlasta ja keskitason kursilla alegriasta.

Maestron opetustyyli taisi ihmetyttää joitain – parin ensimmäisen päivän jälkeen useampikin oppilas oli ihmeissään siitä, ettei kurssi ollut vaikeampi. Se on varmasti ilon aihe, että kerrankin ehti ymmärtämään ja ehkä sisäistämään kurssilla tehdyt asiat. Vaikeushan on kuitenkin suhteellinen käsite. Jos opetustyyli oli hiukan odotettua hitaampi, se oli sitäkin tarkempi. Campallolle ei riitä se, että rytmit menevät jokseenkin oikein. Kun rytmit ovat selvillä, korjataan vielä polvet, lantio, kädet, olkapää... Ja sitten kerrataan. ¡Otra vez! ¡No corréis! (Kerran vielä! Älkää kiilatkot!)

Kurssilta jäi sellainen olo, että opettaja todella välitti siitä, että asiat tehdään oikein ja hyvin, ja ettei kannata lähteä Suomeen vain näyttääkseen oppilaille harvinaisen vaikeita askelia, joita kukaan ei pysty viikossa oppimaan.

TD

Maija Lepistö. Kuva: Auli Kaartinen.

tanssijat joutuivat pyyhkimään pölyt laahushameillaan. Bändin soinnissa oli dramaattista haikeutta, varsinkin Maronier loihti kitarastaan säveliä kuin itsestään.

Seuraavana vuorossa oli **Maria Kausen** tanssima ja koreografoima tangos. Kausen tyyliä ei voi sanoa kovin kauniiksi, mutta myönnettävä on, että Suomessa ei kukaan muu tanssi sellaisella voimalla ja hurjuudella. Kaapin paikan näyttäjää tarvittiinkin, tanssijan piti välillä vetää

Canela ja Erika ihastuttivat

7 Canciones ja Abstracción
Kulttuuritalon Alppisalissa 30.1.2005

7 Canciones

Koreografia ja tanssi: Erika Alajärvi
Laulu: Ulla Paakkunainen
Kitara: Tuukka Terho
Musiikki: Siete canciones populares españolas, säv. Manuel de Falla

Abstracción

Koreografia: Andrés Marín
Tanssi: Emilia Aho, Erika Alajärvi, Annatuuli Saine
Musiikki: Andrés Marín, Canito ja Pepe Pura: Loco por sentir (malagueñas); György Ligeti: Lux Aeterna; Miguel Poveda: De querer y no querer (martinete)

...y el pino, como era verde...

Erika Alajärvi on koreografinut Manuel de Fallan laulusarjan "Siete canciones populares españolas" erinomaisen onnistuneeksi kokonaisuudeksi. Tanssijan ja laulajan vuorovaikutus toimii tässä teoksessa loistavasti, koreografia on hyvin väheleinen ja antaa siten hyvin tilaa myös laulajan tulkinnalle. Liikekielen harkittu yhtenäisyys ja toisaalta laulujen vaihtelevat tunnelmat tekevät teoksesta toimivan.

Ulla Paakkunaisen ääni on lämmin, pehmeä ja hyvin taipuisa. Hän toi loistavasti esiin laulujen tunnelmat, välillä vakavana, välillä leikkisänä, mutta aina musiikkia ymmärtäen. **Tuukka Terho** jäi kitaroineen välillä hieman kahden vahvan naisen varjoon, lukuunottamatta "Jotaa" ja viimeisenä kuultua "Poloa", joissa Falla on antanut kitaralle vähän enemmän melodista tehtävää. Kitaristin merkitys teosten kokonaisuudelle piiloutui monin paikoin stemmojen tietyn samankaltaisuuden taakse ja valkeni oikeastaan vasta kotimatalla.

Sarjan aloittava "El paño moruno" oli tyyliältään lähinnä klassinen. Erika Alajärven voimakkuus ja tanssin puhtaat linjat toivat syvällisyyttä sinänsä absurdiin tekstiin kaupassa likaantuneesta liinasta. Seuraavana oleva "Seguidilla murciana" oli hilpeydessään sille hyvä vastapaino. Tässä Ulla Paakkunaisen äänen lämpö pääsi todella oikeuksiinsa. Koreografiasta tuli mieleen lähinnä koputusse villanas.

"Asturiana" on mielestäni todellinen helmi. Sen traagisuutta korosti

rohkea valinta tanssia lähes koko ajan selin yleisöön. Tämä vaatii tanssijalta todella täydellisiä linjoja ja katkeamatonta keskittymistä. Kaunis laulu toi kyyneleet silmiini. "Jota" muutti tunnelman taas vastakkaiseksi. Se oli samanaikaisesti ylväs ja leikkisä. Erityisesti mieleeni jäi upea, vähän flirttaileva käden heitto.

Pieni, suloinen "Nana" piiloutui voimakkaampien laulujen väliin ja jäi huomaamattomaksi. Sitä seuraava "Canción" onkin sitten melodialtaan tuttu Lorcan "Canciones españolas antiguas" -kokoelman laulusta "Los peregrinos". Sen ihana loppuposeeraus lämmitti mieltä vielä seuraavanakin päivänä. Sarjan päätti vahva "Polo", jossa Tuukka Terhon kitara pääsi parhaiten esille.

Lux aeterna luceat eis

Väliajan jälkeen oli Canelan tilausteossarjan viimeisen teoksen, **Andrés Marínin** "Abstracciónin", ensiesitys. Teoksen liikekieli on modernia, mutta silti flamenco. Tässä ei yleisöä koskella, sillä tanssijat eivät koko aikana ota mitään kontaktia näyttämön ulkopuolelle, tuskin edes toisiinsa. Geometrisen koreografian vaatima ilmeettömyys ja yhtenäisyys tarkoitti sitä, että tanssijoiden yksilöllisyys ei päässyt esiin. Tällainen tyyli vaatii tanssijoilta valtavaa tarkkuutta, mitä **Emilia Aholta**, Erika Alajärveltä ja **Annatuuli Saineelta** löytyykin runsain mitoin. Koreografia on todella rankka myös fyysisesti tiukkoine poseerauksineen ja koputuksineen.

Harvoinpa ohjelmalehtisessä on tarpeen mainita tuolit erikseen, mutta tässä se oli perusteltua; niin tär-

keässä roolissa tuolit olivat teoksen ensimmäisessä osassa. Malagueñan pysähtynyt tuolijakso tuntui vähän liian pitkältä, mutta sitä seurannut tuolin keikutus ensin istuen ja sitten tuolin takana seisten oli todella vaikuttava

Ligetin "Lux Aeterna" flamenco-teoksen musiikkina on ensisilmäyksellä aika erikoinen ratkaisu, mutta toimi loistavasti. Nurkkaan sijoitettu metronomi korosti musiikin päälle miksattua rytmiä. Lopussa päällekkäiset Ligeti, Poveda ja rytmi vetivät teoksen eri elementit yhteen.

Andrés Marínin "Abstracción" ja Erika Alajärven "7 canciones" täydensivät toisiaan jännittävällä tavalla ja sopivat siten hyvin saman illan ohjelmistoksi. "Abstracción" on Canelan tyylin mukainen teos, joka olisi toisaalta kiinnostavaa nähdä joskus myös yhdessä Israel Galvánin 4 Jinetes -teoksen kanssa.

Koko ilta oli loistokas ja tila teoksille sopivan intiimi. Molempiin teoksiin valot oli suunnitellut Juha Westman erittäin onnistuneesti. Taustan tumman tiiliseinän paljastaminen oli mielestäni onnistunut ratkaisu. Anna Pérezin puvut olivat, kuten aina, sekä hienostuneita ja tyylikkäitä että hyvin toimivia. Erika Alajärven valkoinen puku teoksessa "7 canciones" toi mieleen 1920–1930-lukujen vaihteen, "Abstracciónin" kapealinjaiset mustat puvut pitsiyläosineen taas muistuttivat 1910-luvusta.

Irja Kajander-Vierkens

Emilia Aho ja Annatuuli Saine teoksessa Abstracción. Kuva: Auli Kaartinen.

Erityislahjakkaiden lasten ryhmä vauhdissa "Kuin kissat ja koirat" -esityksessään. Vasemmalta Heidi Loikala, Sandra Kurki ja Annica Alessi.

Blue Flamencon joulunäytös Gloriassa 18.12.2004

Bluesista joululauluun

TEKSTI: TOVE DJUPSJÖBACKA

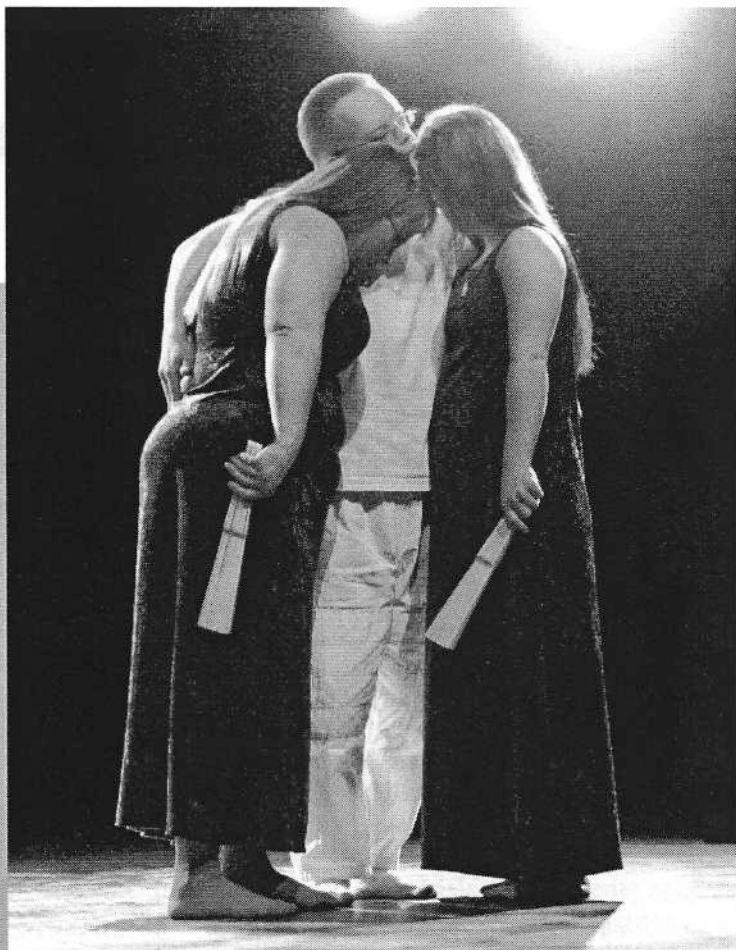
KUVAT: OUTI-KAISA OLLIKAINEN
(OUTI-KAISA.OLLIKAINEN@IKI.FI)

Helsinkiläinen tanssikoulu Blue Flamenco juhli joulujuhlaansa Kulttuuriareena Gloriassa lauantaina 18. joulukuuta. Lavalla esiintyivät koulun oppilasryhmät alkeista edistyneisiin sekä koulun opettajat **Emilia Aho**, **Katja Lundén**, **Anne Riikola** ja **Milena Urmas**. Yhtenä erikoisuutena oli se, että oppilaat olivat itse päässeet ideoimaan omia tanssejaan. Niinpä Katja Lundénin lapsiryhmä esitti tanssin "Kuin kissat ja koirat", jossa kolme tyttöä esittivät kissoja ja ryhmän ainut poika koiraa. Erityisesti jäi mieleen kehitysvammaisten perustason vahva tanssi José Mercén bluesvaikutteiseen "Arregao"-kappaleeseen.

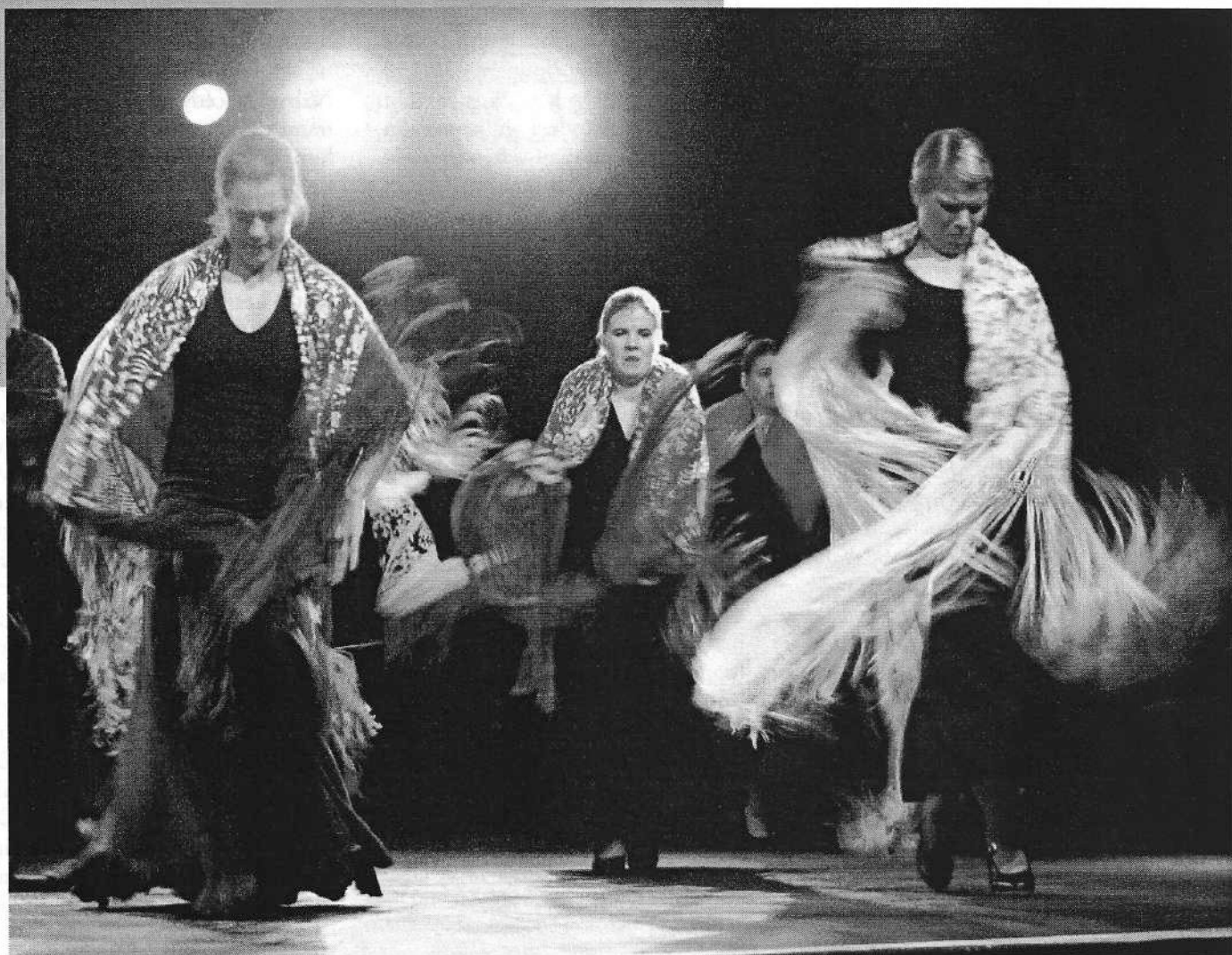
Lasten ryhmä esitti opettajansa Lotta Lanton koreografoiman "Mojamé"-kappaleen taidokkaasti.

Kehitysvammaisten erityislahjakkaiden "Jouluyö juhlayö" kuvasti kauniisti tanssijoiden välistä ystävyyttä. Vasemmalta Sonja Lehto, Valtteri Poitsalo ja Saimi Heiskanen.

Katja Lundénin edistyneiden ryhmä täytti lavan tehokkaasti värikkäillä huiveillaan. Vasemmalta Ailin Bayaz, Hanna Apunen ja Anne Riikola.

Flamenconaiset televisiossa

Antonia de Córdoba.
Kuva: Tommi Virtanen.

Gabrielan valituslaulu

"Flamencokvinnan", dokumenttielokuva flamencotanssija Gabriela Gutarrasta, kuvaus Lennart Peters, tuotanto Birgitta Svensson. TV1 tammikuussa 2005, kesto 55 min.

Moni suomalainen varmaan muistaa Gabriela Gutarran, joka aikoinaan kuului flamencon vakiovieraihin maassamme. Gutarra toimii Tukholmassa pyörittäen omaa flamencokouluaan (Flamenco-Center), ja hän on myös tuottanut lukuisia flamencoön liittyviä esityksiä, mm. Suomessakin nähdyn teoksen "Gao Caló", jossa esiteltiin mustalaistanssia eri mantereilta.

Dokumenttielokuva "Flamencokvinnan" esittelee Gutarran työskentelyä viimeisen projektinsa parissa. Pääsemme mukaan "Flamencokvinnan"-esityksen valmisteluihin – tanssistudioon, työhuoneelle, Espanjan matkalle... Lopuksi näemme otteita itse esityksestä, jossa on Gutarran lisäksi mukana espanjalainen tanssija Stella Arauzo, espanjalaiset muusikot sekä Gutarran ruotsalaisista oppilaista koostuva tanssiryhmä. Kuvaus ja ääni on laadukasta, joten mahdollisuuksia olisi vaikka mihin.

Sen sijaan jotain on alusta asti pielessä. Gutarran ensimmäiset lausunnot näyttävät elokuvalla suunnan: "Flamencon tanssiminen on pitkälti ollut täyttä piinaa, kaikki haluavat vain päästä kimppeuksi, olen jo pitkään harkinnut lopettamista. Tiedätkö muuten mitä kuvaat? Kuvaat artistia alamäessä."

Sama katkera, väsynyt sävy jatkuu kautta ohjelman. On vastoinkäymisiä, kiukkuksena opettamista, hankalia muusikoita, pelkkiä ongelmia. Gutarran kasvoista näkyy koko ajan väsymys ja ahdistus, välillä hän jopa itkee kameran edessä. Ihmettelen, mikä on koko dokumenttielokuvan tarkoitus? Eikö elokuva halua antaa päähenkilöstään sympaattisen ihmisen kuvaa? Ilmeisesti ei.

Elokuvasta löytyy osuuksia, jotka sopivat hyvin flamencotanssija Gutarrasta kertovaan dokumenttiin, kuten kertomus siitä, miten hän syntyi Perussa ja ihastui siellä flamencoön. Ongelma on se, että näiden kohtien lisäksi on kuvattu tuntikausia täysin negatiivista materiaalia. Pahimpiin kohtiin kuuluu se, kun Gutarralla on ongelmia yhden tanssijatytön kanssa. Gutarra sen kuin huutaa ja valittaa, ja asiaa kuvataan iloisesti ja kauan. Todella sääliittää tyttöparan puolesta, että kaikki tuo on otettu mukaan lopulliseen versioon.

Toki monessa Gutarran elämän ongelmakohdassa on paljon tuttua. Eiköhän moni taiteilija ole kokenut vastaavaa kuin Gabriela Gutarra: hän joutuu itse olemaan tuottaja, taiteellinen johtaja, kiertuemanageri, koreografi, lavastaja, valoteknikko... Jotkut asiat ovat kieltämättä aika osuvasti esitetty, kuten espanjalaisen muusikoiden ikuinen valittaminen kaikesta. On kylmää, aikataulut eivät sovi, päivärahaa on liian vähän, mikrofoneja on liian vähän jne.

Kysymys on kuitenkin siitä, mihin vastoinkäymisten kautta päästään. Tämän dokumentin sanoma ei ole se, että esityksen tekeminen on rankkaa, mutta lopulta työ palkitaan. Sen sijaan jää sellainen olo, että flamencon tekeminen on niin rankkaa ja ikävää, ettei kukaan normaali ihminen voi siitä selvitä.

Esityksestä kuvattu loppuosuus on sentään ihan mukavaa katseltavaa, varsinkin Stella Arauzon tanssi ja hienot musiikkiosuudet. Mutta sen jälkeenkin Gutarra tilittää, ettei mennyt hyvin, "tehtiin ainakin 3500 virhettä". Dokumentin ongelmat selittyvät osittain, kun näkee lopputekstit. Elokuvalla ei näytä olevan ohjaajaa lainkaan. En voi uskoa muuta, kuin että ilmeisesti elokuvan ohjauksesta on vastannut pitkälti Gabriela Gutarra itse. Jos ohjaajan silmä puuttuu, lopputulos saattaa olla joko täysin lattea tai sitten melko kiistanalainen, kuten tässä tapauksessa.

Aina iloinen Antonia

"FLAMENCO! ja Aurora", dokumenttielokuva flamencolaulaja Antonia de Córdobasta, ohjaus ja suunnittelu Tommi Virtanen. TV1 / Basaari 14.2.2005, kesto 30 min.

Nähtyään edellä mainitun dokumentin ei voi olla hymyilemättä, kun näkee kotimaisen dokumenttielokuvan "Flamenco! ja Aurora". Elokuva on osa Basaari-ohjelmaa, joka kertoo maahanmuuttajien elämästä Suomessa, ja sen ohjauksesta vastaa Letran edellinen päätoimittaja Tommi Virtanen.

Flamenco! ja Aurora on elokuvalle erittäin sopiva nimi, sillä se kertoo pähkinäkuoressa, mikä on Antonia de Córdobaalle tärkeää elämässä. Elokuvasta jää positiivinen olo – Antonia hymyilee ja nauraa ja tuntuu olevan tyytyväinen elämäänsä. Ja eihän Puu-Vallilan kauniita kesämaisia pysty vastustamaan.

Flamenco on siis dokumentissa näkyvässä osassa. Pääsemme seuraamaan Antonia de Córdobaa sekä Baila Bailan laulutunneille että myös flamencoesitykseen. Esitysosuudet on kuvattu marraskuussa Café ¡Olé! -konsertissa Gloriassa, ja niitä on ilo katsoa ja kuunnella. De Córdobaan laulu on kaunista ja rennon oloista, ja yhteistyö kitaristi Ramón Maronierin kanssa tuntuu sujuvan

hyvin. Keikkatilanteesta on saatu mukaan juuri se, mikä on laulajalle niin luonteenomaista – iloinen ja vallaton olemus.

Aurora-tytär on luonnollisesti elokuvan toinen päähenkilö, ja tyttären asiat ovat äidille selvästi elämän tärkeimmät. Muuten emme näe paljonkaan Antonia de Córdoban yksityiselämästä, juuri ja juuri saamme tietää mitä hän tekee työkseen ja että entinen aviomies on suomalainen ja samalla se, joka kannusti häntä laulamaan. Sen sijaan on annettu tilaa omille ajatuksille, ja on ilo kuunnella naisten keskustelua suomalaisten ja espanjalaisten välisistä kulttuuri-eroista, naisen asemasta jne. Nämä hän ovat kysymyksiä, jotka varmasti ovat monille flamencoillekin tuttuja. On myös hienoa, että Antonia on kuvattu puhumassa sekä espanjaa että suomea. Vieras kieli tekee kuitenkin ihmisestä erilaisen, ja espanjaksi hänen luonteensa pääsee paremmin oikeuksiinsa.

Jos jotain jäi ohjelmasta puuttumaan, niin ehkä tietty särsäisyys, sillä kaikki on melko varman päälle tehtyä. Huomaa, että ohjaaja on halunnut antaa päähenkilöstä ja hänen elämästään mahdollisimman positiivisen kuvan, mutta ehkä tällainen kuva ei aina ole ihan todenmukainen. Luulen kuitenkin, että jokainen voi itse kuvitella ne elämän ongelmalliset puolet ja sillä välin pyssähtyä nauttimaan Antonia de Córdoban tarttuvasta naurusta.

Seuraavaksi päiväksi luvattu uusinta joutui valitettavasti väistymään hiihtolähetysten tieltä. Uusinta kuitenkin lähetetään mahdollisesti loppuvuonna. Jos haluat lähettää Yleisradioon toivomuksen uusinnasta, voit käydä YLE:n kotisivuilla (www.yle.fi/ ja linkkiin "Palaute") tai lähettää postia suoraan Basaarin toimitukseen: basaari@yle.fi.

Tove Djupsjöbacka

Noticias

Flamencoklubi aloittaa vihdoin

Viime Letrassa mainostetut flamencoklubin avajaiset jouduttiin ikävä kyllä perumaan, kun maahamme kotiutunut flamencokitaristi **El Chiqui** loukkasi kätensä pahasti. Nyt käsi näyttäisi olevan toipumassa, joten huhtikuussa flamencot pääsevät vihdoin suuntaamaan flamencoklubille. Club Candelan housebändissä soittavat Chiquin lisäksi perkussionisti **Karo Sampela** ja basisti **Jari "Dile" Kolanen**. Klubin avajaiset ovat 6.4., ja paikka oli siis Kruunuhaan Piano-baari, Rauhankatu 13.

Kitarapalkinto Antonio Reyille

Antonio Rey vei voiton joulukuisessa kitarakilpailussa XXII Certamen Internacional de la Guitarra flamenca de Concierto 2004. Jereziläinen kitaristi on jo työskennellyt laajalti flamencopiireissä ja voittanut kitarapalkinnon mm. Festival de Cante de las Minas kilpailussa vuonna 2003. Rey soitti kilpailun finaalisissa tarantan, soleán ja bulerian. Toiseksi tuli córdobalainen **Eduardo Trassiera** ja kolmanneksi jo useita kilpailuja voittanut **Santiago Lara** Jerezistä. Kilpailu käytiin Jerezin Teatro Villamartassa, ja sen järjesti Peña Flamenca Los Cernicales. Lautakunnan muodostivat joukko Espanjan arvostetuimpia kitarataiteilijoita – **Victor Monje "Serranito"**, **Gerardo Nuñez**, **Manolo Franco**, **Oscar Herrero** ja **Pepe Justicia**. **Manolo Sanlúcar** joutui valitettavasti perumaan osallistumisensa sairastumisen vuoksi.

Flamenco Sauran uusimmassa

Ansoitunut elokuvaohjaaja **Carlos Saura** valmistelee seuraavaa elokuvaansa. Aiheena on säveltäjä **Isaac Albeniz**in "Iberia"-teos, joka täyttää tänä vuonna sata vuotta. Elokuvaan tulee sisältymään flamencoja ja klassista musiikkia, balettia, baile españolia ja nykytanssia. Flamencotaitelijoista mukana ovat mm. **Gerardo**

Nuñez, **José Antonio Rodríguez**, **Enrique** ja **Estrella Morente**, **Jorge Pardo**, **Chano Dominguez**, **Sara Baras** ja **Antonio Canales**. Saura on aikaisemmin tehnyt joukon äärimmäisen suosittuja flamenco-elokuvia: mm. "Flamenco", "Sevillanas", "Carmen", "Veren häät", ja viimeisimpänä "Salome".

Flamencoja Chick Corean kiertueella

Maailmankuulu jazzpianisti **Chick Corea** viettää keväätalven laajalla Yhdysvaltain-kiertueella, jonka aikana hänen yhtyeessään esiintyvät mm. **Paco de Lucía**n sekstetistä tunnetut huilisti-saksofonisti **Jorge Pardo**, basisti **Carles Benavent** ja perkussionisti **Rubem Dantas**. Yhdysvaltojen lisäksi ryhmä vieraillee Italian Milanossa maaliskuun lopulla. Kiertueella Corea esittää musiikkia uusimmalta espanjalaisvaikutteiselta albumiltaan "Touchstone" ja jatkaa tutustumistaan flamencomusiikkiin.

Kultainen kastanjetti Carmen Linaresille

Madridilainen tablao Café de Chinitas muisti laulaja **Carmen Linares**ta helmikuun alussa, kun hänelle luovutettiin Castañuela de Oro eli kultainen kastanjetti. Palkinto myönnetään suurille flamencoartistille, jotka ovat jossain vaiheessa työskennelleet kyseisessä tablaoissa. Seremoniamestari kehui Linaresia tämän hetken parhaimmaksi flamencolaulajaksi ja muisti myös mainita hänen menestyksensä ulkomailla. Helmikuun ajan Linares laulaa mm. New Yorkin Carnegie Hallissa. Hän myös esiintyi tilaisuudessa **Jerónimo Mayan** säestyksellä.

Kansainväliset flamencomuotimessut Sevillassa

Flamenco ei ole pelkästään taidetta taiteen vuoksi, vaan sen ympärillä liikkuu myös puhdasta liiketoimintaa. Flamencomuotialan toimijat pääsivät näyttäytymään kansainvälisellä flamencomuotimessuilla helmikuun alussa. Messut järjestettiin jo 11. kerran, ja isäntänä oli Sevillan messukeskus FIBES. Mukana oli yhteensä 63 yritystä sekä malleina joitain Espanjan tunnetuimpia valokuvamalleja, mm. Miss España 2003 **Eva González**. Messujen ohjelmaan kuului myös Nuorten suunnittelijoiden kilpailu, jossa pääsi esille kahdeksan nuorta flamencomuotisuunnittelijaa.

Kriitikot palkitsivat suosikkinsa

Espanjalaiset flamencokriitikot pääsivät kuudetta kertaa valitsemaan suosikkejaan madridilaisen Flamenco Hoy -lehden järjestämässä tilaisuudessa viime vuoden lopussa. Palkintoja jaettiin lukuisissa eri luokissa – mm. Jerezin kaupunki palkittiin parhaana flamencopromootorina. Kaupungin ajamista projekteista mainittakoon Festival de Jerez sekä tuleva Ciudad del Flamenco (ks. Letra 2/04). Parhaina kitaristeina palkittiin kaksi jereziläistä: **Gerardo Nuñezin** "Andando el tiempo" sai parhaan kitarasoololevyn palkinnon ja **Diego del Morao** palkittiin parhaana säestäjänä **José Mercén** "Confí de Fuá" -levystä. Parhaaksi laululevyksi valittiin **Arcángelin** "Calle Perdía", muita palkittuja levyjä olivat **Jerónimo Mayan** "Jerónimo" ja **Montse Cortésin** "Rosa Blanca".

Parhaan DVD-julkaisun palkinnon sai jereziläisen **Antonio el Pipan** "Pasión y Ley". Parhaiksi tanssijoiksi valittiin **Israel Galván** ja **María Pagés**. Jälkimmäisen teos "Canciones para antes de una guerra" palkittiin myös parhaana tanssiteoksena. Taiteilijoiden lisäksi palkittiin myös Canal Surin toimittaja **Manuel Curao** parhaasta flamencon esittämisestä mediassa sekä musiikkieteilijä **Faustino Nuñez** kirjastaan "Comprender el flamenco".

Uutiset kokosi: TD

Manuel Betanzos omistautuu opettamiselle

TEKSTI: MAIJA LEPISTÖ

KUVAT: MANUEL BETANZOSIN ARKISTO

Trianan kaupunginosassa, Rodrigo de Triana -kadulla, sijaitsee yksi Sevillan – ja myös koko Espanjan – tunnetuimmista flamencokouluista. Koulun perusti **Manolo Marín** vuonna 1980, ja siellä ovat opiskelleet miltei kaikki tämän hetken nuorista kuuluisuuksista. Syksyllä 2003 koulu vaihtoi omistajaa.

Viime kuukausien aikana oven avatessaan on joutunut keskelle rakennustyömaata: pukuhuoneita suurennetaan, ilmastointilaitteita asennetaan. Perinteinen andalusialaissisustus jää jalkoihin, kun pylvää saavat ruostunutta rautaa muistuttavan pinnan ja seinien valkoinen kalkki peittyy punaiseen, oranssiin, taivaansiniseen. Poran ujelluksen ja vasaraniskujenkin yli tunnistaa kuitenkin salista kantautuvat huudot. "¡Ese hombro más atrás! ¡Más quiebro! ¡Y no te mires, ¡baila!" ("Olkapää taaemmas, enemmän taivutusta! Äläkä tuijota peiliin, tanssi!") Kello on varttia yli kymmenen aamulla ja Manuel Betanzos on pääsemässä vauhtiin perustason oppilaiden kanssa.

Nimi ei ole tuttu festivaaleilta tai teattereista. Manuelin kanssa samaan aikaan Mario Mayan ryhmässä olleista on ponnistanut esille useampiakin nimiä: **Rafaela Carrasco**, **Belén Maya**, **Israel Galván**. Ihmettelyn, eikö Manuelia kiinnosta oman ryhmän perustaminen. "Olen esiintynyt 14-vuotiaasta lähtien tabloissa ja ryhmissä eri puolilla Espanjaa, nyt olen 35. Aloin jo väsyä matkustamiseen, pahimmillaan vietin kotona vain muutaman kuukauden vuodesta. Minulle on tärkeää olla lähellä perhettä ja ystäviä, saan siitä paljon voimia. Sitä paitsi nautin opettamisesta erityisesti; olen laiska treenaamaan yksin, mutta toisia ohjattessani saan valtavasti energiaa. Lavalla kommunikaatio yleisön kanssa

jää pelkkiin aplodeihin, kun taas oppilailta saan suoraa palautetta ja näen heti heidän reaktionsa."

Academia

Manuel kertoo opettaneensa esiintymisen ohella jo kymmenisen vuotta. Joitakin vuosia sitten Manolo Marín tarjosi hänelle mahdollisuutta jatkaa koulunsa johdossa, mutta aluksi Manuel kieltäytyi. "En ollut heti valmis siihen. Mutta jonkin ajan kuluessa, toisenlaisessa elämänvaiheessa, otin kuitenkin Manoloon yhteyttä ja sovimme asiasta. Enkä kadu, en voisi kuvitella suurempaa ylpeyden aihetta kuin tämä koulu!" Kun kysyn, mikä opettamisessa eniten tuottaa tyydytystä, ei Manuel epäröi: "Olettamani tämän koulun ohjiini, paras palaute on ollut itse Manolon läsnäolo vuorostaan oppilaan roolissa tunneillani." Molemmipuolinen kunnioitus näkyy maestrojen kohdatessa ja tekee koulun ilmapiiristä luontevan omistajanvaihdoksesta huolimatta. Manolo osallistuu tunneille aina voidessaan ja jaksessaan (hän täyttää ensi vuonna 70 vuotta!). Manuel halusi hänen olevan myös ensimmäinen vieraileva opettaja joutuessaan itse olemaan poissa. Muita vierailijoita ovat olleet tähän mennessä **Mercedes Ruiz** ja **Adela Campallo**, koulun toisen opettajan **Soraya Clavijon** ollessa esiintymismatkoilla. Ja Manuelilla on pitkä lista odottamassa. "Haluan, että tästä

koulusta valmistuu taiteilijoita, ja siihen tarvitsen tämän hetken parhaimmistoa. Haluan tuoda tänne opettamaan ainakin **Eva la Yerbabuenan**, Israel Galvánin, **Isabel Bayónin**, **Ángel Atienzan**, Rafaela Carrascon, **Hiniesta Cortésin**, ehkä myös **Farruquiton**... Uskon, että etenkin edistyneiden oppilaiden on hyvä opiskella monien opettajien johdolla löytääkseen oman tyykinsä. En missään nimessä halua, että he rajoittavat opintonsa vain minun tunteihini!"

Manuel itsekin on opiskellut monien opettajien johdolla: **José Galván**, **Ana Mari Bueno**, **Merche Esmeralda**, **Manolete**, **El Güito**, **Matilde Coral**, **La Toná**, **Milagros Mengíbar**... Maestroikseen hän kuitenkin ilmoittaa kaksi miestä ylitse muiden, **Mario Maya** ja **Manolo Marín**. "Manololta olen oppinut tunnelman luontia, tanssia luontevana osana ilmaisua." Manuel ei ole pysyvä tuolillaan kun hän innostuu näyttämään muutaman käsiliikkeen, jotka saavat hänen silmänsä viiruiksi ja huulet kurttuun: "Tämä kaikki on Manololta, maahan suuntautuneisuus, bulería... Mariolta on sitten kunnianhimoinen tekninen työskentely ja kurinalaisuus." Manuel tanssi usean vuoden ajan Mario Mayan compañíassa, jossa lopussa toimi myös harjoittajana. Usein tekniikkaharjoituksia pitäessään Manuel viittaakin Mario Mayan kurinalaisuuteen asentojen täsmällisyydessä ja linjakkuudessa. Tunteella ja tekniikalla tanssimista täytyy harjoitella erikseen. Tekniikkaa kehittäessä on jokaisen vartalon osan oltava hallittu. "Tanssijan täytyy ohjata liikettä, ei liikkeen tanssijaa", sanoo Manuel usein opettaessaan. Kun hän käskee jalat yhteen, tarkoittaa se sitä kirjaimellisesti. Vähän väliä hän käy testaamassa tönimällä ja vääntämällä ovatko oppilaiden asennot loppuun asti vietyjä vai näyttävätkö ne vain siltä. Toisena hetkenä täytyy liikkeseen eläytyä vaikka sitten askeleiden kustannuksella. "Minua eivät kiinnostaneet askeleet ensisijaisesti. Ne tulevat ehkä toisena tai kolmantena."

Entä sitten ikuinen taistelu perinteisen ja modernin välillä? "Meidän täytyy muistaa, mistä tulemme. Olen sitä mieltä, että kehitys on hyvää,

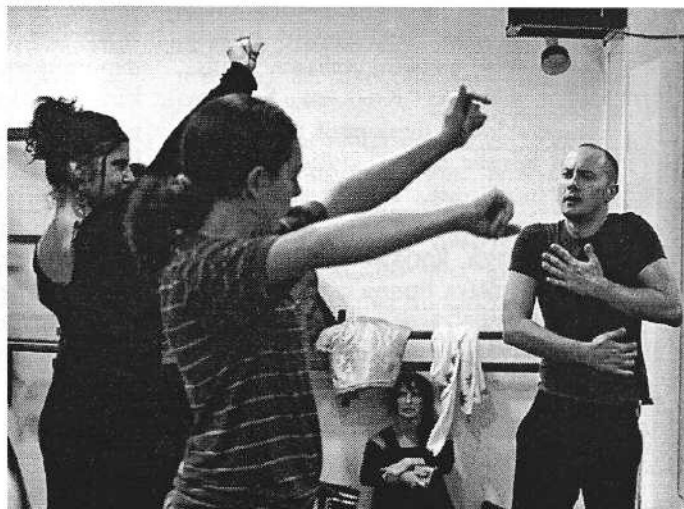
mutta liiallisuuksiin ei saa mennä. Muunlaiset tekniikat kehittävät vartaloa ja tuovat monipuolisuutta, se on hyvä." Manuel mainitseekin yhdeksi esimerkiksi **Joaquín Cortésin**. "Etenkin silloin, kun hän teki läpimurtonsa. Hän on erittäin lahjakas, ja hänellä on hyvä ja monipuolinen koulutus." Suosikkitanssijoikseen Manuel nimeää kuitenkin menneiden aikojen tanssijoita. "**Antonio el Balarín** on monen esikuva. Ja **Antonio Gades** oli aivan mieletön! Hänen ryhmässään olisin halunnut olla mukana. Gadesin kyky ohjata on vertaansa vailla."

Ammattilaiseksi 14-vuotiaana

"Vanhempani eivät ole taiteilijoita, aficionadosa kylläkin", kertoo Manuel, kun kysyn kuinka kaikki alkoi. "Nähdessään kuinka pikkupoikana aloin tanssia kadulla ferian aikaan, he laittoivat minut kotini lähellä olevaan tanssikouluun. Opiskeltuani siellä jonkin aikaa, lähinnä sevillanasta, he veivät minut tasokkaampaan kouluun." Ammatillisuus tuli kuvaan jo varhain. José Galván, jonka koulussa Manuel opiskeli, vei tämän 14-vuotiaana sittemmin jo lopetettuun tablao La Trochaan esiintymään. "Työskentelin La Trochan flamencoryhmässä ja olin meistä nuorimpia. Mukana olivat myös Israel Galván, **Rafael Blanco**, **El Mimbre**, **María del Monte** ja **Juana La del Revuelo**. Ryhmämme

nimi oli "Nuevas Raíces" (Uudet juuret)." Muutamaa vuotta myöhemmin Manuel lähti Madridiin töitä etsimään ja sai tilaisuuden, jota vieläkin muistelee yhtenä uransa hienoimmista. "Olin 16-vuotias, kun lähdin Madridiin etsimään uusia mahdollisuuksia. Menin kuuluisaan Café de Chinitas -tablaoon, jossa silloin esiintyi tanssija La Chunga. Hän pyysi minua näyttämään mitä osasin, ja tarjosi sitten työtä parinaan Mallorcalla, jossa hänellä oli puolen vuoden sopimus. Se on edelleen yksi urani suurimpia täyttymyksiä." Muita tärkeitä hetkiä Manuelille ovat olleet esiintymiset mm. Mario Mayan, **Manuela Carrascon** sekä **Miguel Povedan** kanssa. "Miguel koskettaa minua ehkä eniten tämän hetken nuorista laulajista. Rakastan musikaalisuutta, joka hänellä on äänessään. On kunnia saada esiintyä hänen kanssaan."

Urallaan Manuel ei ole kohdannut erityisiä vaikeuksia. "Olen ollut onnekas, kaikki on ollut minulle helppoa. Vanhempani ovat tukeneet minua joka hetkellä – myös silloin, kun lopetin koulunkäynnin tanssin sitä vaatiessa. Ehkä ainoa vaikeus on ollut, että olen hidas oppimaan, mi-

nun täytyy harjoitella paljon. Piruetit ovat tuottaneet vaikeuksia, eikä minulla ole mitään erityislahjakkuuksia musiikin ja rytmienkään suhteen. Mutta hitaasti hyvä tulee!”

Kaikki on tietysti suhteellista. Ja jos Manuelilta puuttuisikin lahjoja oppimisen suhteen, on hän opettajana luonnonlahjakkuus. ”Oppilaan täytyy ymmärtää, mitä opettaja tahoo. Mutta se ei tarkoita, että opettajan pitäisi tehdä edellä nelospiruetteja ja koputuksia triplatempoon, jotta oppilas toistaisi ne. Kaikki hyvät tanssijat opettavat joskus, mutta oikeastaan hyvin harvat ovat sekä hyviä tanssijoita että hyviä opettajia.”

Manuel silminnähden nauttii opettamisesta. Hän antautuu oppilailleen täysin, jotta saisi näistä nyhdyttyä edes palasia flamencon hengestä. Hän ei tyydy monien muiden tavoin vain huutamaan, hän myös kääntää, maanittelee, mielistelee, haukkuu, onpa muuttaman kerran puraissutkin! Hänellä tuntuu olevan kyky nähdä oppilaidensa läpi ja opastaa jokaisesta tämän tarvitsemalla tavalla, sanoa juuri oikeat sanat saavuttaakseen haluamansa tuloksen. Hän osaa myös vaihtaa tanssityyliään tarvittaessa. Poikia opettaessaan hänen tanssinsa on suoraviivaista, selkeää ja tiukkaa. Tyttöjä varten hän käy hakemassa hameen päälleen, polvet koukistuvat ja käsivarsien liikkeet pehmenevät. Jopa bata de colaa hän osaa käyttää paremmin kuin moni naistanssija! Batan käyttöä Manuel ei kuitenkaan myönnä erityisesti opiskelleensa, taito perustuu kuulemma vain logiikkaan ja tarkkaavaisuuteen. Eikä hän hyödynnä taitojaan muuten kuin harjoitus-salissa, yksityistunneilla opastaessaan tanssijoita laahushameen käytössä.

Lomailua tiiviskursseja pitäen

Manuel kertoo opettaneensa Espanjan lisäksi ainakin Italiassa, Ranskassa, USA:ssa, Kreikassa, Saksassa ja Japanissa. Tiiviskurssit ulkomailla ovat hänelle tärkeitä uusien kontaktien luomisessa. ”Ensi kesänä opetan Koupiossa, ja olen aivan innoissani!” KUOpiossa, korjaan hymyillen. On ollut mukava huomata, että kurssit uudessa paikassa ovat Manuelille henkilökohtaisesti tärkeitä. ”Lähties-

säni ulkomaille opettamaan joudun palkkaamaan sijaisen itselleni, ja pyytämäni sijaiset eivät ole niitä halvimpia. Taloudellisesti ulkomailla opetus ei ole siis minulle kovin kannattavaa. Haluan kuitenkin luoda uusia suhteita, ja myös vanhoja täytyy pitää yllä. On paikkoja, joihin palaan yhä uudestaan.” Manuelia ajaa ulkomaille myös tarve pitää välillä lomaa koulustaan. Hänen mukaansa ulkomailla opetus rikkoo mukavasti rutiinia, joka saattaa pidemmän päälle rasittaa etenkin henkisesti. ”Opetan kolme tuntia joka päivä, lisäksi melkein joka päivä pidän yksityistunteja. Käytän paljon energiaa tuntien suunnitteluun, mietin miten saisin uudet oppilaat omaksumaan koreografiat ilman, että kauemmin mukana olleet turhautuvat kertautamiseen. Ja tunneilla minun täytyy antaa kaikki itsestäni, jotta saisin oppilaat antamaan edes hitusen.”

Kysyn, mitä eroavaisuuksia Manuel huomaa espanjalaisten ja ulkomaalaisten oppilaiden välillä. Hän miettii hetken ja toteaa, että usein suurin ero on asenteessa. ”Ulkomaalaiset oppilaat tulevat tänne moneksi kuukaudeksi, jotkut jopa useammaksi vuodeksi opiskellakseen flamenco. He joutuvat olemaan pitkiä aikoja erossa läheisistään ja uhraamaan paljon myös rahallisesti. Espanjalaisilla on paljon helpompaa, heillä on kaikki käsien ulottuvilla. Arvostan ulkomaalaisten omistautumista flamencolle. Monesti he myös ovat ahkerampia opiskelemaan kuin espanjalaiset, vaikka poikkeuksia löytyy tietenkin molempiin suuntiin. Ja kullakin kansallisuudella on omat ominaispiirteensä, esimerkiksi italialaisilla on usein kovin suuret luulot itsestään, samoin ehkä ranskalaisilla ja amerikkalaisillakin...”, Manuel nauraa.

Mitä sitten yhden viikon aikana ehtii tiiviskurssilla opettaa, tuntematta oppilaita ennestään? ”Ihmisillä on taipumus avautua kun he opiskelevat kanssani. Yleensä en pidä niin tärkeänä itse askeleita, kuin sitä tapaa millä ne tehdään. Tietysti tekniikka ja liikkeiden puhtaus on hyvin tärkeää, mutta ensisijaisesti etsin liikkeiden tunnetta, tarkoitusta. Myös jokaisen palon tunnelma on tärkeä erottaa. Yritän opettaessani tartuttaa oppilaisiin tapaani ymmärtää flamenco.

Viikonkin aikana tapa nähdä asiat saattaa muuttua, tulla tietoisemmaksi. Jokaisella on sisällään jotain, vaikka ihmiset eivät aina edes tunne itseään ja mahdollisuuksiaan. Minun tehtäväni opettajana on auttaa löytämään ja ilmaisemaan sitä.”

Manuelin koulun kotisivut löytyvät osoitteesta www.manuelbetanzos.com.

Lisätietoja Kuopion kesäkursseista ks. Calendario ja www.kuopiodancefestival.fi

Manuel Betanzos (s. 1970 Sevillassa)

Tärkeimmät opettajat Manolo Marín ja Mario Maya. Muita opettajia José Galván, Ana Mari Bueno, La Toná, El Güito, Merche Esmeralda, Matilde Coral ja Manolete. 1984 alkaen esiintyy Sevillan tablaossa La Trocha, El Patio Sevillano, El Arenal ja Los Gallos.

1987 esiintyy tanssija La Chungan parina

1998 esiintyy produktiossa ”Yo elegí el flamenco” (koreografia Manolo Marín)

1991 esiintyy solistina teoksessa ”Rayo de Luna” Eva la Yerbabuenan parina

1991 – 1994 esiintyy ja toimii harjoittajana Mario Mayan ryhmässä, mm. teoksissa

”Tres Movimientos Flamencos”, ”Amor Brujo” ja solistina teoksessa ”Flamenco Libre”.

1992 koreografi ja tanssija Sevillan vuoden 1992 Maailmannäyttelyyn tehdystä teoksessa ”Pasión y Música”

1994 tanssija ja harjoittaja Mario Mayan johtamassa Compañía Andaluza de Danzassa (CAD). Mukana teoksissa ”De lo Flamenco” ja ”Réquiem Flamenco”

1994 esiintyy Sevillan Bienal de Arte Flamencossa Rafaela Carrascon ja Mario Mayan kanssa

1998 esiintyy Manuela Carrascon teoksessa ”La Raíz del Grito”

1998 koreografi ja tanssija teoksessa ”Forma e Imágenes”

1998 – 1999 esiintyy Japanissa El Flamenco tablaossa

2000 esiintyy Manuela Carrascon teoksessa ”Así baila Sevilla”, Javier Barónin teoksessa ”Baile de Hierro, Baile de Bronce” sekä tekee koreografian ”Nine Stools – Nueve Banquitos” Compañía de Rafael Amargolle.

2002 tekee yhdessä Ángel Atienzan kanssa koreografian Compañía María Serranolle teokseen ”Carmen”

2002 lähtien toimii vierailevana opettajana Manolo Marínin koulussa Sevillassa

2003 toimii vierailevana opettajana Mario Mayan Centro de Estudios Escénicas Granadassa

2003 lähtien johtaa Academia de Manuel Betanzos -tanssikoulua Sevillassa

Hannele Tuomipuu:

"Flamenco oli kuin kotiintuleminen"

TEKSTI JA KUVAT: AILIN BAYAZ

Maamme flamencokonkareiden pariin kuuluva Hannele Tuomipuu on ehtinyt kokea elämässä ja flamencossa monenlaisia asioita – kaikkea Anneli Urosen ajoista nykyflamencoon. Ailin Bayaz kävi Hannelen viihtyisässä asunnossa juttelemassa flamencon perusolemuksesta.

Miten päädyit flamencon pariin?

– Tämä on varmasti yleisin kysymys mitä kysytään; "koska huomasit olevasi flamenco?". Ikävä kyllä mitään dramaattista tarinaa ei ole. Minulla on sellainen mielikuva, että flamenco on jotenkin ollut sisälläni jo pienestä. 5-vuotiaana askartelin kotona, mielessäni musta pitsiviuhka. Olin 7- tai 8-vuotias kun matkustimme Espanjaan, vuoristoon. Siellä näin esityksen, jossa oli kitaristi, laulajia ja tanssijoita pallohameissa. Ei hajuakaan oliko se turistiflamenco ja miten laadukasta, mutta kyllä se vaikutuksen teki. Flamencon aloittamiseen liittyy "kotiintulemisen" tunne enemmän kuin suuri dramaattinen liikutus. Niin kuin joku vastaavuus löytää toisensa, ensin asia on kypsytynyt minussa sisällä ja sitten se asia alkaa hakea kohtaa, missä se voi toteutua. Se oli todellakin niin epädramaattista, että hädin tuskin muistan koko asiaa.

– Flamenco oli alusta pitäen ihan kamalan vaikeata. Olin koko ajan lopettamassa. Minulla on sellainen muistikuva, että joka tunnin jälkeen itketti, koska olin mielestäni niin huono. Lisäksi ryhmät oli suuria ja tunneista vain osa oli itse tekemistä, eikä flamencon opetus siihen aikaan ollut jäsenneltyä, erityisen pedagogista tai aloittelija-ystävällistä. Silloin huonouden tunne korostui. Vasta vuoden jälkeen minulla oli ensimmäistä kertaa sellainen olo, että ymmärrän tästä jotain. Eihän silloin Suomen kaupoistakaan juuri flamencolevyjä löytynyt, joten tunneilla ei ollut mitään edellytyksiä ymmärtää

musiikkia kunnolla.

– Olin tanssinut vähän kaikkea 5-vuotiaasta ja tottunut olemaan ihan hyvä kaikessa. Ennen kaikkea olin tottunut siihen, että tekemällä töitä edistyin. Mutta flamencossa edes jonkinlaista hallinnan ja osaamisen tunnetta ei saa kuin vasta pitkän ajan jälkeen. Minusta tuntuu että aloin saada flamencosta syvempää puhdasta tanssillista mielihyvää vasta kun lakkasin hakemasta osaamisen tunnetta.

Muistatko milloin suunnilleen aloit luopua sen etsimisestä?

– Se on jatkuva prosessi, joka alkoi, kun aloitin flamencon ja jatkuu yhä, varmasti loppuun asti. Minustahan piti tulla jotain ihan muuta isona. Flamenco alkoi tanssiharrastuksena, sitten lipsahdin tekemään sitä työkseni. Ajattelin vuosia, että tämä on vaan tilapäistä, että alan tehdä jotain "kunnollista" myöhemmin. Sitä kautta ehkä myös flamencon vaikeus on ollut helpompi kestää, ajatellen, että eihän tätä lopun ikää jatku. Kaikkein suurin kynnys oli, kun minulle puhkesi tinnitus. Silloin ensimmäistä kertaa tuli sellainen tilanne että "mä ehkä joudun lopettamaan, että mun on pak-

ko, että mä en ihan oikeesti saa enää tanssia". Laitoin studion kiinni, olin puoli vuotta täysin kuuntelematta ja tanssimatta flamenco. Ainoa kosketukseni flamencoon oli se, että olin yhdistyksen puheenjohtaja ja vastasin puhelimeen. Lääkäri sanoi, että totaalinen tauko voi madaltaa tinnituksen tasoa, vaikka ei todennäköisesti poistakaan sitä. Se oli valinnan paikka, näin miten tärkeätä tämä on minulle ja voinko elää ilman.

Oliko totaalitauko ehkä helpompi valinta kuin osittainen?

– Siihen asti minulla oli ollut sellainen tunne, että flamenco oli ilmestynyt jostain niin kuin joku flamenco-ufo olisi tullut ja kaapannut mut! Tauon jälkeen tuntui enemmän siltä, että minä myös suostun flamencoon eikä niin, että se ottanut minut valtaansa ja en voi sille mitään. Silloin tapahtui ensimmäinen tietoinen valinta flamencon suhteen, siihen asti olin vain ajalehtinut tietämättä mihin haluan. Ja kun arki pyörii ja on opetusta, töitä ja esityksiä, ei siinä hirveästi kerkiä miettimään mihin on menossa. Siitä (totaalitauosta) lähtien olen tehnyt töitä ihan eri skaalassa, hommaan on tullut joku tolkkua. Olen ollut tarkkana siitä, että korvat saavat lepoa. Jos en jaksa mennä katsomaan jotain esitystä niin en mene. Pyrin pitämään viikossa lepopäivän ja myös vuodessa taukoja, mikä nyt on ihan normaalia ihmiselle, hyvän aika! Heti kun huomaa, että tinnitustaso nousee, on pakko vähän relata. Rupeaa miettimään mikä on tärkeätä. Aikaisemmin fokus oli työn määrässä. En sano, että laatu olisi ollut minulle koskaan sekundääristä, mutta yritin tehdä sekä laadullisesti että määrällisesti paljon. Nykyään teen mieluummin vähän, mutta että se olisi todella merkityksellistä. Minulla on kiintiö joka loppujen lopuksi täyttyy aika nopeasti. Tämähän on ihan normaali ikääntymiseen liittyvä prosessi, minulla se vaan ta-

pahtui vähän rajummin, vähän niin kun olisi juossut seinää päin.

Voisitko kertoa vielä 70–80-luvun flamencoelämästä?

– Minulla oli alussa vain yksi levy, sitten sain työkaverilta Lole & Manuelin levyn. Levyt olivat mieltettäviä aarteita, puhumattakaan esityksistä. Toisaalta ne esitykset, mitä näki 80-luvulla, oli ehtaa tavaraa, esimerkiksi Manuela Vargas ja Mario Maya. Eihän silloin saanut täältä kenkiäkään, esiinnyin pitkään ilman oikeita flamenco-kenkiä.

– Tunneilla oli kova kuri. Seiniin ei saanut nojailla vaan piti seistä ryhdikkäästi, koruja ei saanut käyttää eikä vettä juoda. Silloin ei ollut juurikaan flamenco-aiheisia kirjoja ja koko genreen tutustuminen oli vaikeata. Täällä oli muutama hassu aficionado, joiden kanssa pidettiin flamencosessioita. Toisaalta niissä oli hyvä henki, koska kaikki oli sairaan innostuneita ja intohimoisia flamencoon.

Tapaatko heitä vielä?

– Voi, kuule, ne olivat lähes kaikki minua huomattavasti vanhempia. Kyllä joitakin kaupungilla joskus näkee, että kyllä niitä hengissä on (naurua). Mutta se aika on mennyt. Mitä enemmän tulee porukkaa, sitä enemmän se pirstaloituu.

Kävitkö enimmäkseen tunneilla vai treenasitko yksikseen?

– Ensimmäinen maestrani Anneli Uronen opetti minulle paljon tärkeitä asioita. Enemmän kuin flamencon perusasioita tai tanssin tekniikkaa, Anneli opetti flamencon luonteesta, koska se nainen on luonteeltaan niin flamenca kuin voi olla. Hän on myös loistava esimerkki tietystä tanssillisuudesta ja monipuolisuudesta. Toisaalta kokonaiskuvan puutteessa oli hankala hahmottaa, mitä aluetta flamencon genrestä Anneli edusti, ja olen vasta jälkeenpäin hahmottanut, mitä hänen kanssaan oikeastaan tehtiin. Esiinnyttiin paljon, tehtiin takuulla sellaista, mitä ei ehkä toisen opettajan kanssa Suomessa olisi pääsyt tai joutunut tekemään. Käytettiin kastanjetteja, hattuja, huiveja ja viuhkoja. On hirveen hyvä opetella tekemään asioita, mihin ei itse illoi-

sesti tarttuisi. Se on yhdenlaista pääomaa ja monipuolisuutta. Jos olisin itse saanut valita, olisin tehnyt vain soleáa, siguiiriya ja buleriaa. Tehtiin jotaa ja klassisempaa flamenco. Sen arvon olen hahmottanut vasta jälkeenpäin.

– Toisen suomalaisen maestron, Reima Nikkisen, tunneilla ei ollut koskaan tylsää. Reiman meininki ja innostus oli tosi tarttuvaa. Siinä vaiheessa aloin suuntautua enemmän Espanjaan ja treenata itsenäni. Kolmannesta siihen aikaan opettaneesta, Mia Vasarasta, ei ehtinyt kertyä kokemusta.

Onko sinulla suomalaisia tai ulkomaalaisia esikuvia?

– Ei suomalaisia, eikä ulkomalaisia. Jokaiselta saa aina jotain, hyvässä tai pahassa. Esikuvan miellän niin, että pitäisi ottaa koko paketti. En ole ikinä ollut bändäri- tai fanityyppiä. On tanssijoita, joita olen arvostanut ja joiden jutuista olen pitänyt. Esikuvaan liittyy jotenkin ajatus, että pitäisi kulkea niiden perässä sitä samaa tietä.

Jos ajattelen esikuviani, niin ihailen yhtä asiaa yhdessä ja toista toisessa, mutta en lähtisi kulkemaan kenenkään perässä.

– Niin, minusta yksi ihminen on vähän liian kapea. Espanjassa tilanne on erilainen, on niin paljon tarjontaa, että tanssijat kykenevät ja niiden pitääkin erikoistua, mikä tarkoittaa, että ihmiset voi tehdä aika kapeatakin aluetta flamencossa ja olla siinä tosi hyviä. Mutta minä en jollain tavalla näe sitä vaihtoehtona täällä Suomessa, ainakaan en ole halunnut lähteä sille tielle. Mielestäni on tärkeää kehittää itseään mahdollisimman monipuolisesti. Hinta, minkä siitä ehkä maksaa on, ettei saa samaa vahvuuden tunnetta. Mutta kyllä mielestäni pitää olla kohtuullisen monipuolinen, jos haluaa palvella oppilaita ja täyttää keikkapyyntöjä. Jos joku pyytää minua keikalle tai pitämään tiiviskurssia, niin yleensä kysyn, että mitä te haluatte. Aina pitää kyetä tekemään uusia asioita ja uudistumaan. Vuoden sisällä tekemistäni keikoista yksikään ei ole ollut samanlainen. On paljon juttuja, jotka olen esittänyt vain yhden ker-

ran. Kun taas Espanjassa yksi ihmisen tai ryhmä on saattanut veivata samaa soleáa 20 vuotta.

Silloin varmaan alkaakin tuntea itsensä vahvaksi.

– Niin just. Kerran Espanjassa katselin kun yks mimmi tanssi, sillä oli niin hajonneet kengät, että odotin vaan koska se tippuu. Se tanssi alegríaksen ja näytti siltä, että osaisi sen unissaankin, se oli niin varma siinä jutussaan. Se tyttö ei ollut mitenkään erityisen ekspressiivinen, mutta se onkin jo eri tarina. Sitten kuulin, että sitä biisiä on tehty vuoden ajan konservatoriossa, joka päivä. Aloin suhteuttaa sitä määrää Suomessa tehtäviin koreografioihin. Jos harrastajat käyvät tunneilla kerran pari viikossa, niin eihän se nyt missään tapauksessa voi olla samaa luokkaa. Suurin osa suomalaisista aloittaa vasta nuorena aikuisena ja koska se on kuitenkin vaan harrastus, niin onhan se erinäköistä ja -tuntuista.

Sen verran on tainnut tapahtua itsetunnon kohotusta, että uskalletaan kritisoida joskus voimakkaastikin espanjalaisten tekemää flamenco. Mielestäni Suomessa ajatellaan helposti, että espanjalainen flamenco on mielenkiinnottomaa "paukutus-ta" suomalaisen verrattuna. Pitääkö tämä paikkansa?

– Jos yleistetään, voi se niin olla. Suomalaiset ovat sielunrakenteeltaan erilaisia kuin välimeren ihmiset. Se on jo yksi perusero. Onhan Espanjassa hyvinkin intellektuelleja ihmisiä, flamenconkin piirissä. Mutta kyllä valtavirta flamencoista on enemmänkin ns. käsityöläisporukkaa. Eli flamenco tehdään niin kuin on aina tehty, ja sitä tehdään hyvin. Flamenco on sellainen asia mitä tehdään liikoja miettimättä, koska se on luonnollista ja itsestään selvää. Mutta jos aloittaa Suomessa ja on ihan vieraan kulttuurin edessä, niin kyllä siinä on otettava kaikki keinot avuksi, ja silloin älyllinenkin lähestymistapa on yksi apukeino. Suomalaiset ottavat yleensä hyvin selvää faktoista kun kyse on vieraasta kulttuurista, eikä flamenco ole mielestäni mikään poikkeus. Varsinkin jos asiassa on vähänkin uskonnollisia vivahteita – flamencokin tuntuu monille ole-

van aika pyhä asia – on hienoa jos otetaan selvää asiasta, lähestytään sitä kunnioituksella eikä vain kohelleta eteenpäin. Suomen flamenco ei ole huonoimmasta päästä ollenkaan. Suomalaiset ottavat asiat aika vakavasti ja tosissaan, ja ovat enimmäkseen aika tunnollisia. Kyllä se näkyy.

– Mielestäni kriittisyys tulee siinä vaiheessa kuvaan mukaan, kun ala ei ole enää pioneiritasolla. Flamenco on Suomessa jossain määrin vakiintunut ainakin tiettyjen kaupunkien kulttuurielämään, ei tarvitse enää selittää ihmisille mitä on flamenco! Kun ollaan nähty laidasta laitaan eikä olla enää ihan alkuvaiheessa, uskalletaan jo olla kriittisiäkin. Vaikka tämäkin on varmasti yksilökysymys enemmänkin kuin kulttuurikysymys.

– Mielenkiintoista on nähdä, millaista flamenco syntyy erilaisilla maaperillä, erilaisessa ilmastossa ja kulttuurissa. Kliseemäinen sanonta, jonka mukaan flamencon suurimmat uudistajat ovat kaikki tulleet sen ydinperimän ulkopuolelta, pitää paikkansa. Ihmiset jotka imevät voimansa suoraan flamencon juuresta ovat usein hyviä säilyttämään sitä kulttuuria, mutta kun tarvitaan jotain uutta, tarvitaan jokin kipinä, konflikti, särö. Jos jauhaa paikallaan, kulttuuri kuolee. Tarvitaan sopivasti traditiota ja sopivasti uutta, jotta kulttuuri säilyy elävänä. Yleensä uudistajat ovat olleet outoja introvertteja tai tulleet genren ulkopuolelta.

Esimerkiksi?

– Vicente Escudero, tai Carmen Amaya, jotka tulevat Andalusian ulkopuolelta. Eihän Madridkaan ole perinteisesti flamencon kotoseutua, mutta siitä on tullut kaupunki, johon kerääntyvät uutta luovat ”huippunimet”. Flamencoakin voi tehdä tavallaan käsityöläisenä. Jos ajatellaan flamenco taiteena, mihin liittyy vahva ja uniikki ote, mutta kuitenkin nostettuna universaalille ajattomalle tasolle, kuten ajattelen taiteilijan hommasta, niin kyllähän taiteilijan kyetäkseen tekemään asiat toisin, tulee tuntee jotain erilaisuutta, ulkopuolisuutta. Kumpikaan tavoista tehdä ei ole toinen toistaan parempi, vaan kaikilla on oma paikkansa. Kukaan ei nykyään

kyseenalaista Camarónia, vaikka sanottiinhan alkuaikoina, että se laulaa ihan väärin. Missä vaiheesta ”väärin laulamisesta” sitten tuli uutta ja hyväksyttyä? Ilmiö on mielenkiintoinen ja aika tyypillinen.

Kuvitellaan, että Suomen musiikki- ja tanssitaiteen oppilaitoksissa voisi opiskella flamenco-musiikkia ja -tanssia. Oletko flamencon popularisoinnin kannalla vai onko parempi, että flamenco pysyy pienen piirin juttuna? Johtaisiko flamenconbuumi mihinkään?

– Nykymaailmassa buumeja tuskin kukaan pysty hallitsemaan, ja flamenconakin niitä on tullut ja mennyt. Oma kokemukseni on se, että flamencon pariin tulee paljon ihmisiä, ja niistä siivilöityy se tietty marginaaliporukka, joka jää koukuun. En usko, että kenellekään on mitään haittaa niistä, jotka jäävät pois. He saattavat tulla katsomaan esityksiä ja ymmärtääkin jotakin. Sehän on vaan positiivista. Mielestäni flamenco on niin vaikea laji, että näen todella marginaalisena vaarana, että popularisoimalla flamenco kyettäisiin vesittämään. En kykene näkemään sellaista uhkakuva. Päinvastoin, mielestäni ongelmallisempaa on se, että piirit on niin pienet!

– Jos konservatorioissa olisi tasokasta musiikinopetusta, ja musiikkipolitiikka elävöityisi ja mukaan tulisi nuoria muusikoita, se olisi aivan loistavaa! Milläköhän sellaisen buumin saisi aikaiseksi...?

– Selvähän on, että flamenco puro tulee aina olemaan marginaalinen laji, se on vaan sellaista. Eihän Espanjassakaan flamenco ole mitään massojen hommaa, vaan populaariosasto löytyy erikseen. Rumbarämpytykset, jotka tulee radiosta kotirouvien siivousta säestämään, on ihan ok. Niissä on flamencon karaktääriä, mutta ei-

hän se mitään kunnan flamenco ole. Tietysti joku voi vetää herneenään siitä, että voidaan sanoa flamenkoksi sellaista, mikä ei sitä ehkä virallisesti ole, mutta onhan se vähän tiukkapipoista.

– Tuskin se kovin vaarallista olisi, pahinta ehkä on, että flamencon parissa tehty työ saattaa tulla aliarvoitetuksi alan ”popahtavan” maineen takia. Olisi ikävää, jos kuva flamencosta kapeutuisi mauttomaksi, tyylittömäksi viihteeksi. Tästä voisi seurata, että jotkut eivät haluaisi tehdä yhteistyötä tai että tanssifestivaalit eivät haluaisi flamencoesityksiä, koska ovat nähneet huonoa flamenco, tai sellaista mikä ei edes ole flamenco. Mutta voiko huonoja esityksiä ikinä kieltää? (naurua). Kaikilla taiteen alueilla on hyvää ja huonoa. Ongelmiahan tulee silloin, jos hyvää flamenco on vähän, silloin näkökulma voisi vääristyä. Buumihan voisi auttaa jos televisioon saataisiin enemmän ohjelmia: mitä enemmän olisi hyvää flamenco nähtävillä, sitä pienempi olisi väärinkäsitysten riski.

Vähemmän todennäköistä on, että ohjelmistoon ei haluta flamenco, koska sitä pidetään mauttomana, kuin siksi, että sitä ei ymmärretä, joka on yleensä syy.

– Aivan. Tosin ihmiset, jotka ovat toisella alueella ammattilaisia ja katsovat flamenco omilla kriteereillään, saattavat pitää tai olla pitämättä. Mutta en olisi siitä kovin huolissani. Paras vastalääke olisi että tehtäisiin mahdollisimman paljon hyviä flamenconteoksia. Koulutus olisi hieno juttu, jo koulun jumppatunneilla voisi olla flamenco.

Miten näet Suomi-flamencon 10-15 vuoden kuluttua?

– Kun aloitin 80-luvun alussa, flamenco oli pitkään ollut tietynlaisessa pysähdystilassa johtuen Fran-

con aikakaudesta. Flamenco ei ollut kovinkaan kaukana tästä maailmasta (osoittaa 60-luvun postikorttia jossa espanjalaispari tanssii sevillanasta). Se oli hyvin peruskamaa. Sen jälkeen ruvettiin tekemään ekspressiivisempää ja sisällöllisempää flamenco. Vaikutteita tuli modernista tanssista, ja myöhemmin salsat, intialaiset, itämaiset ja lähes kaikki etniset lajit on käyty läpi. Ollaan käyty hakemassa vaikutteita muista taiteenlajeista, fuusioitu asioita ja kokeiltu flamenccon rajoja, ehkä välillä ylitettykin ne. Sillä ei mielestäni ole niin hirveästi väliä, että onko joku flamenco vai ei. Se nyt on ikuisuuskytymys, josta voidaan keskustella vaikka koko yö (naurua). Mielestäni ollaan palaamassa itse asiaan, kysymykseen "mitä on flamenco". Toivoisin että tästä pisteestä lähdettäisiin syvemmälle, flamenccon ytimeen. Sen sijaan, että haetaan vaikutteita muualta, päästäisiin lähemmäs ydintä, jotta flamenco uudistuisi sisäلتä.

Se on ehkä helpompi mieltää yksilöllisenä tavoitteena?

– Niin. Tanssi ja musiikki on aika sidoksissa toisiinsa, mutta ovat kuitenkin eri asia. Jos musiikki uudistuu, niin tanssin on aika helppo seurata. Haastavaa olisi tehdä uudelta kuulostavaa musiikkia, joka olisi kuitenkin flamenco. Varsin usein kun kuulee tanssiteokseen sävellettyä musiikkia, se on hieman kesken-tekoista, eikä ihan musiikkina kestä. Siinä olisi työsarkaa. Toivoisin Suomi-flamencolle runsaasti viriilejä ja lahjakkaita muusikoita!

Juontaako tämä ajatus juurensa siitä että 20 vuoden jälkeen sama perusalegrías ei enää iske, vaan kaipa jotain uutta?

– Jos se tehdään hyvin, niin sillä on aina paikkansa. Mutta jos lähdetään tekemään uutta ja poikkeavaa, niin se pitäisi tehdä hyvin. Tosin näitä kysymyksiä tulee pohdittua vähemmän, koska ongelmat ovat täällä Suomessa huomattavasti arkipäiväisempiä. En ole visioinut tai utopisoinut asioita, lähinnä joudun pohtimaan, mitä musiikkia käytän tunneilla, mistä saisin muusikon keikalle.

Mikä on ollut vaikeinta 20vuotisen flamenco-”urasi” aikana?

– Ylipäänsä kysymys, onko flamencossa sijaa minulle; onko minulla oikeus ja onni tehdä tätä ja vielä nauttia siitä. Sitten se, että koko ajan törmää omiin puutteisiin ja rajoituksiin. Miten senkin kukin ratkaisee.. Olen nähnyt oppilaita, jotka ovat potkaisseet seinää, kävelleet ulos vihoissaan ja lopettaneet koko touhun. Yksi tapa olisi pyrkiä "tulemaan ammattilaiseksi", kehittämään itselleen ammatti-identiteetti, joka kannattelee minäkuva. Itse olen yrittänyt hyväksyä sen, että olen puutteellinen, mottonani "kunhan kaikkensa yrittää, se riittää". Samaa sovellan oppilaisiin, jos yrittää täysillä, tekee toisissaan ja rakastaa sitä, enempää ei voi vaatia. Tässä on paralleeli elämän suhteen, semmoista elämäkin on. Illuusio siitä, että tämä homma on hallinnassa, on hyvää itsepetosta. Totta kai kokemuksen ja työn kautta tulee välineitä, jotka auttaa kestäämään riittämättömyyden. Ja osaamisen iloa! Hyvän aika, kyllähän sitä jotain oppii 20 vuodessa! Olen alkanut myös etsiä iloa siinä mitä osaan. Vaikka tyypillistä luonteelleni on nähdä vain puutteita. Sopivassa määrin se pitää myös vireänä ja liikkeessä. Toisaalta se pitää myös vireänä ja liikkeessä. Tulee löytää tasapaino ja hyvä mieli. Olen siinä edistynyt.

Mikä on ollut helppoa flamencossa? Mikä on tullut itsestään? Vai voiko sitä itse tietääkään?

– Ihanat oppilaat. En ole missään vaiheessa juurikaan mainostanut toimintaani ja luokseni on tullut hienoja ihmisiä. Minulla on myös ollut käsittämättömän vahva fyysinen kunto, kroppa on kestänyt huonoa huoltoa, sitä jaksan ihmetellä joka päivä!

Mitä haluaisit vielä saavuttaa?

– Tämä kysymys tuntuu sisältävän ajatuksen pisteestä, joka tulisi saavuttaa. Olen vähän huono päämäärien fiksaamisessa. Voin sanoa mitä kohti haluaisin kurottaa, mutta ehkä näköpiirissäni ei ole tällaista pistettä. Minulla on aina ollut asenne "mitä elämä eteen tuo". Nöyrä toiveeni on, että kykenisin antamaan itsestäni

kaiken käyttöön, koko kapasiteetin. Mielellään juuri flamencossa, sehän on elämäni suuri rakkaus. Mundainimpia asioita ajatellen, haluan tehdä sellaista, mitä en ole tehnyt, kehittää eri puolia flamencossa. En valita rutiinista ja ns. tavallisesta opetustyöstä. Teen sitä mielelläni, mutta välillä olisi kiva tehdä muutakin. Se toisi opetukseenkin uutta virtaa.

Mikä on mielestäsi suurin ongelma, joka voi estää harrastajia kehittymästä?

– Taakat löytyvät hyvien asioiden kääntöpuolelta. Me suomalaiset ollaan tunnollisia, ahkeria, pelokkaitakin. Halutaan sääntöjä turvaksi. Ei uskalleta olla ekspressiivisiä ja ottaa riskejä. Täällä on aika vähän vapautta flamenco-iloittelua. No ylipäänsä mitään iloittelua koko maassa. Ollaan aika huonoja siinä.

Entä ihan fyysisessä tanssin treenaamisessa, missä olisi parantamisen varaa?

– Hirveän harva hakee fyysisiä rajojaan. Treenata pitäisi 110 %:n teholla, koska ainakin esiintyessä tulisi voida käyttää koko kapasiteettia, varaten noin 10% yleisökontaktiin ja tilankäyttöön. Ihmisillä ei tunnu oikein olevan kontaktia kehoonsa. Flamenco-tanssi ei ole mikään kevyt laji, painovoima on tärkeä tuntee. Vaikka flamencossa käytetään järkeä ja aivoja, ei se riitä. Fyysisyys on tärkeätä, ollaan kiinni ajassa, paikassa ja kehossa.

Mitä neuvoja antaisit harrastajille jotka haluavat edetä tiellään?

– Etsi oma tiesi; älä vertaa itseäsi muihin. Suomi on pieni maa ja helposti tulee tunne, että tilaa on vain yhdelle tyypille ja tyylille kerrallaan. Se on mielestäni käsittämätön ajatus ja asia johon kaikki voimme vaikuttaa, myös opettajana. Että keskittyy jokaiseen yksilöön erikseen, eikä aseta aikataulua. Kaikki kehittyvät eri tahtia. Vaikka flamenco on vuorovaikutteista ja ryhmässä tapahtuvaa, loppujen lopuksi siinä on yksin ja itsensä kanssa. Arkipäiväisen tekemisen nautinto on tässä touhussa tärkeää. Jos esiintymiset ja menestys on tärkeintä, on huteralla pohjalla.

– Silti, olen jäävi antamaan neu-

voja, itsekin olen kuunnellut sydämen ääniä. Jos voi olla tekemättä flamencoä niin hyvä, kannattaa. Kun lopetin arkkitehdin työt, en ajatellut, että kannattaako. Käsitin vaan, että nyt teen elämäni tyhimmän teon. Menen enemmän kosketuksilla eteenpäin, vähän niin kuin sokea. Yksi asia johtaa toiseen, ja niin edelleen. Jotta uutta voisi syntyä, edellyttää, että ottaa riskin. Järki toimii menneisyyden perusteella. Eihän hyvistä uusista asioista, jotka edellä saattaa odottaa, voi tietää. Eli pitää ottaa riskejä, joskus pudota tyhjiin.

Mulla on vankka tunne, että tämä on minun tieni, vaikka se olisi miten vaikea. Tämä on ollut joskus arkipäivän sitkeyden kautta tulevaa valintaa, ei niinkään suuria valintoja. Sitä että pysyy tiellä, vaikka näyttäisi kuinka huonolta näkyvät.

– Eikä flamenco ole ura; jos joku päivä en enää eläisi flamencolla, niin tekisin muuta työkseni, mutta flamenco olisi silti osa minua. En ole koskaan ajatellut, että ryhdyn flamencotanssijaksi ja hankin uran. Aloitin harjoittelemalla opettamista ilmaiseksi ja kävin päivätöissä kun-

nes tuli tämä ”mielenhäiriö”. Jätin hyväpalkkaisen työni juuri ennen loppua. Kaikki pitivät minua hulluna. ”Vieläks sä vaan tanssit!” oli yleinen kommentti (naurua). Ihmeellistä on, että tähän ei kyllästy. Tanssiakin ajattelisi rajoittuneena ilmaisukeinona, mutta aina vaan löytyy uutta tutkittavaa ja uusia tiloja. Se on yhä edelleen ehtymätön kauneuden ja ihmetyksen lähde.

Flamenco ja mustalaiset

TOVE DJUPSJÖBACKA

*Soy jerai con el vestir
Caloró de nacimiento
Yo no quiero ser jerai
Siendo calé estoy contento*

Pukeudun kuten espanjalainen
Mutta olen mustalainen synnyltäni
En halua olla espanjalainen
Mustalaisena olen tyytyväinen

Kysymys siitä, kuka flamencon on luonut, on lähes aina työllistänyt flamencotutkijoita. Välillä on korostettu flamencon espanjalaisuutta, välillä sen juutalaisia, arabialaisia tai intialaisia juuria ja ties mitä. Yksi elementti on kuitenkin aina kulkenut mukana keskusteluissa – flamencon mustalaistausta.

Myös flamenco-sanan alkuperästä kiistellään, eikä siitä ole edelleenkaan varmaa tietoa (eri teorioista ks. esim. Lindroos s. 32–34). Useat teoriat ovat kuitenkin sitä mieltä, että sana on jossain vaiheessa liitetty mustalaisiin, synonyyminä sanalle *gitano*. Tiedetään myös varmasti, että mustalaiset olivat flamencon ensimmäisiä esittäjiä.

Mustalaisten alkuperästä on niin ikään olemassa erilaisia teorioita. Yleinen käsitys on, että he ovat peräi-

sin Punjabista, luoteis-Intiasta, jonka he jättivät 800–900-luvulla jKr. Oletetaan, että mustalaiset kuuluivat yhteiskunnan alempiin luokkiin, joiden työhön kuului mm. musiikki ja tanssi, eläinten hoito ja metallityöt – ammatteja, joihin mustalaiset ryhtyivät myös myöhemmin.

Huipulta pohjalle

Espanjaan mustalaiset saapuivat 1400-luvulla Pyreneiden yli, mutta mahdollisesti myös etelästä. Ensimmäiset heistä tulivat pienemmissä ryhmissä esiintyen egyptiläisinä ylimyksinä. Tähän liittyy espanjalainen nimitys mustalaiselle, *gitano*, joka on johdettu sanasta *egiptano* (egyptiläinen).

Leblonin mukaan ensimmäiset mustalaiset sanoivat tulleen Pienestä Egyptistä, nykyisen Kreikan alueelta. He kertoivat turkkilaisten ajaneen heidät kotiseuduiltaan ja Paavin määränneen heidät seitsemän vuoden pyhiinvaellukselle. Näin espanjalaisilla oli hyvät syyt ottaa heidät vastaan – pyhiinvaeltajina, jotka olivat uskonsa takia joutuneet jättämään kotinsa. Alussa mustalaisia kohdeltiin hyvin, ja heille löytyi suojelijoita aivan yhteiskunnan huipulta.

1480-luvulla maahan tuli lisää mustalaisia. Tässä vaiheessa Pientä Egyptiä ei enää mainittu, eikä vastaanottoakaan ollut yhtä lämmin kuin aikaisemmin. Pian suhtautuminen heihin huononi entisestään, kun Aragonian Ferdinand (1452–1516) ja Kastilian Isabella (1451–1504) yhdistivät maansa Espanjan valtakunnaksi ja aloittivat suvaitsemattomuuden aikakauden. Pelätty inkvisitio perustettiin vuonna 1478. Vuonna 1492 juutalaiset karkoitettiin maasta kokonaan, ja vuonna 1499 Ferdinand ja Isabella – *Los reyes católicos* eli katolilaiset kuninkaat – allekirjoittivat ensimmäisen mustalaisvastaisen lain. Mustalaiset saivat kuusikymmentä päivää aikaa jättää nomadielämänsä ja asettua aloilleen, vaihtoehtona maastakarkoittaminen tai korvan menettäminen ja orjuus.

Ilmeisesti laki ei tehonnut toivotulla tavalla, koska sitä tiukennettiin jatkuvasti. Lakiin lisättiin myös kielto liikkua maanteillä, rangaistuksena kaleeriorjuus. Monet joutuivatkin kaleereille. ”Mustalaiskysymys” yritettiin myös ratkaista erottamalla mustalaismiehet naisistaan, jotta uusia mustalaisia yksinkertaisesti ei syntyisi. Mustalaisilta kiellettiin heidän kielensä, perinteiset vaatteensa, perinteiset elinkeinot kuten hevos-

kauppa ja tanssi. Mustalaiset yritettiin saada asettumaan kaupunkeihin, jotta heidän oma kulttuurinsa häviäisi isommassa yhteisössä.

1740-luvulla säädettiin myös "lopullinen ratkaisu" mustalaisongelmaan määräämällä kaikki 15–50-vuotiaat miehet asevarastoihin pakkoröihin. 12–15-vuotiaat määrättiin armeijan palvelukseen. Asiasta oli kuitenkin lähinnä harmia sekä asevarastoille, jotka eivät olleet vaurutuneet huolehtimaan lisäväestä, että kaupungeille ja kylille, jotka joutuivat selviämään ilman mustalaisten työvoimaa. Niinpä mustalaiset jouduttiin lopulta vapauttamaan.

Vasta 1783 vihdoinkin säädettiin laki, joka myönsi mustalaisille täydet kansalaisoikeudet. Silloin tehtiin myös Espanjan mustalaisten ensimmäinen virallinen väestönlasku.

Mustalaisten määrä oli silloin 12 090 henkilöä, joista suurin osa, 67 % asui Andalusiassa. Suurimmat mustalaiskeskukset siellä olivat Cádiz, Sevilla ja Granada.

Kaupungeissa mustalaiset olivat heti alusta alkaen muodostaneet omat kaupunkiosansa, *gitaneriat*. Flamencolle gitaneriat ovat erittäin tärkeitä keskuksia – Sevillassa Triana, Cádizissa Barrio La Viña, Granadassa Sacromonte... Monet niistä kokivat surullisen kohtalon 1960-luvulla. Osa tyhjennettiin terveyssyistä (kuten Sacromonte), kun taas Triana myytiin ja muutettiin "hienoksi" kaupunginosaksi ("got yuppified" kuten Totton asian ilmaisee). Joissain kaupungeissa, kuten Sevillassa, mustalaisten barrioista tuli kuin omia kaupunkia, kun taas Jerezissä mustalaiset olivat enemmän sidoksissa muihin asukkaisiin. Jerez on myös siitä mielenkiintoinen,

että siellä syntyi kaksi rinnakkaista gitaneriaa – Santiago ja San Miguel "Plazuela", joiden mustalaiset kilpailivat keskenään jo hyvin varhain.

Mustalaisten eri musiikit

Vaikka flamencon luoja kiistellään tiedetään kuitenkin, että sen ensimmäiset tunnetut esittäjät olivat mustalaisia. Mustalaiset tunnettiin jo 1500–1600-luvulla musiikin ja tanssin esittäjinä. Kieltolaeista huolimatta heidän taiteensa pysyi elossa, ja sekä kirjallisuudessa että kuvataiteessa tamburiinia soittavat mustalaisnaiset esiintyvät tiuhaan.

Mikä sitten on tamburiinaitteen yhteys flamencoön? Bernard Leblon jakaa mustalaisten taiteen kahteen ryhmään – yleiseen ja yksityiseen (po-

pular/privado). Mustalaiset toimivat viihdetaitelijoina esittäen kaduilla ja toreilla monenlaista Espanjan ja Andalusian musiikkia; lajeja kuten villancico, romance, zarabande ja fandango. Mustalaiset toki toivat näihin lajeihin omat mausteensa, ja osasta näkyy fragmentteja flamencolaulussa.

Mustalaisten oma yksityistaide pysyi sen sijaan suljettujen ovien takana. Oletetaan että sen piirissä on voinut säilyä piirteitä kansan omasta musiikista, musiikista jonka he toivat mukanaan Intiasta. Yksityistaiteessa käytettiin myös mustalaisten omaa kieltä, *caló*. Tähän piiriin kuuluvat mustalaisten synkät valituslaulut, joista kehittyi sittemmin flamenco. Flamencon tullessa esiin suljettujen ovien takaa mustalaisten cante jondo (syvä laulu) säilyi, mutta mukaan tuli myös muita andalusialaisia vaikutteita. Nykypäivän paloista tonás ja siguiரியas nähdään yleensä kaikista vahvimmin mustalaisvaikutteisina. Myös soleá, tangos ja bulerías mainitaan mustalaisten peruspaloina. Martinete, joka kuuluu tonás-ryhmään, liittyy selvästi mustalaisten seppätöihin (sanasta martillo, vasara).

Flamencon ensimmäisiä esiintyjä emme tunne nimeltä, mutta 1800-luvulta lähtien flamencolaulajien nimiä esiintyy jo eri lähteissä. Kaikki he olivat mustalaisia – El Planeta (1785–1860), El Fillo (n. 1800–1878), El Nitri (n. 1830–1890) jne. Vasta cafés cantantes -kaudella (n. 1860-luvulta lähtien) ei-mustalaiset ryhtyivät esittämään flamencoja. Ensimmäinen ja arvostetuin oli Silverio Franconetti (n. 1831–1893), myöhemmin tulivat mm. Don Antonio Chacón (1869–1929) ja Juan Breva (1844–1918). Ei-mustalaisille on useita eri nimityksiä – useammat puhuvat *payoista*, mutta mm. Totton ja de la Plata toteavat tämän termin olevan alunperin haukkumasana, jota ei kuuluisi käyttää. He suosivat *gachó*-sanaa (fem. *gachí*), joka on ystävällisempi nimitys ei-mustalaiselle. Nimitykset vaihtelevat myös kaupungeittain – de la Plata käyttää Jerezistä kertovassa kirjassaan jatkuvasti sanaa *gachó*, kun Totton toteaa Granadan mustalaisten puhuvan edelleen *payoista*, paheksuvaan sävyyn.

Mustalaisflamenco tänään

Mustalaisten flamencolla katsotaan edelleen olevan erityinen luonteensa, ja mustalaisartistit tunnetaan ennen kaikkea vahvasta ilmaisuvuimastaan. Monet ovat itseoppineita, joskin pitäisi varoa yleistämistä – kaikki mustalaiset eivät suinkaan ole perhepiirissä oppinsa saaneita, vaan nykyään monet ovat koulutettuja alansa ammattilaisia. Moni flamencotaiteilija tulee edelleen tietyistä mustalaissuvuista, kuten Granadan Mayat (Mario ja Belén Maya, Manolete, Jerónimo), Jerezin Sotot (Manuel Soto "El Sordera", José Mercé, Enrique Soto, Joselito Soto), Sevillan Vargakset (Angelita Vargas, Aurora Vargas, Concha Vargas, Manuela Vargas), Sevillan Fernándezit (Curro, Esperanza ja Joselito Fernández),

Granadan Carmonat (Pepe ja Juan Habichuela, Ketaman Antonio, Juan ja Josemi Carmona) jne. Farruco-klaanin jäsenet ovat mustalaisia kuten El Pipa perheineen. Selkeää mustalaistyyliä edustavat laulaja Chocolate, laulaja/tanssija Juana la del Revuelo, tanssijat Manuela Carrasco ja Juana Amaya, Agujetas-klaani jne. Listaa voisi jatkaa loputtomiin.

Flamenco tuo monelle mahdollisuuden tehdä uraa ja nähdä maailmaa. Silti vanhat arvot kulkevat edelleen mukana – perhe ja klaani ovat tärkeässä asemassa, ja yhteisössä pidetään tiukasti yhtä. Vaikka mustalaiset ovat useimpien espanjalaisten tavoin katolilaisia, heidän uskonnollisuuteensa liittyy myös omaa kulttuuriperintöä. Naisellinen juma-

luus on aina ollut tärkeällä sijalla, ja voidaankin sanoa, että nykyään Äiti Maa on korvattu Neitsyt Marialla.

Moni mustalainen elää valitettavasti tänäkin päivänä yhteiskunnan laidalla. Moni kulkee harhaan huumeiden ja rikosten maailmassa. Molemmat Agujetas-klaanin nuorimmat ovat vuorollaan voittaneet Valtakunnallisen vankien laulukilpailun (Dolores Agujetas vuonna 1991 ja Antonio Agujetas vuonna 1992). Nykypäivän mustalaiset joutuvat myös tasapainoilemaan oman kulttuurinsa kanssa – samalla kun yritetään sopeutua yhteiskuntaan, halutaan säilyttää oma kulttuurinen erillaisuus.

Caló

Tänään enää harva taitaa mustalaisten omaa caló-kieltä, mutta siihen kuuluvia sanoja esiintyy jonkin verran espanjan kielessä, erityisesti flamencolaulun sanoituksissa. Tässä joitain esimerkkejä:

Jumala = Debel, Undebel
Mustalainen = calé, calorro
Nähdä = dicar, diquelar
Raha = parne
Rakastaa = camelar
Silmät = acais, sacais, clisos
Sydän = garlochi

Lähde: Centro Andaluz de Flamencon caló-sanakirja
http://flun.cica.es/mundo_flamenco/

Kaikki mustalaiset eivät ole gitanoja

Olemme tottuneita näkemään flamencon mustalaisten taiteena, pohtimaan mustalaisten tapoja ja historiaa flamenconäkökulmasta käsin. Välillä tuntuu unohtuvan, että kotimaassammekin asuu runsaasti mustalaisia, joilla on oma rikas kulttuurinsa.

Suomeen mustalaiset tulivat 1500-luvulla. Tänään mustalaisia asuu Suomessa noin 10 000 sekä Ruotsissa noin 4 000. Yksi heistä on **Anette Åkerlund**, 22-vuotias kieliteknologian opiskelija Helsingistä/Tuusulasta.

– Mustalaisten taide on Suomessa ollut joskus paljon rikkaampaa. Tällä hetkellä tuntuu kuitenkin siitä, että viihteellinen musiikki on ajanut yli, Anette kertoo. – Olisi tärkeätä että mustalaisten oma perinne säilyisi!

– Jos ajatellaan, mitä ihmiset tänä päivänä assosioivat mustalaismusiikkiin, mieleen tulee lähinnä "Mustat silmät"-tyylisiä kappaleita, jotka perustuvat venäläisiin mustalaisromansseihin. Varmaan ainoa laajemmin tunnettu mustaismusiik-

kin yhtye on Hortto Kaalo, jonka musiikki perustuu samalle venäläiselle pohjalle.

– Mustalaismiesten tanssiperinne on jo hävinnyt, Suomessa ei enää ole mustalaistansseja lainkaan. Myös lauluperinteen spontaanius on vaarassa hävitä. Mustalaislaulujen tulisi säilyä elävinä. Niitä on laulettu lähinnä perhe- ja ystäväpiirissä, mutta voisi olla aika avata laulukirstua ja esittää niitä myös muulle yleisölle.

Anetten omassa elämässä mustalaislaulut ovat olleet tärkeässä osassa.

– Ihastuin mustalaislauluihin jo varhain, ja sen jälkeen olen laulanut niitä paljon. Ilmaisussa on paljon samaa kuin flamencossakin – lauluissa on syvyyttä, vapautta ilmaista tunteitaan vahvasti. Molemmissa laululajeissa pidän siitä, ettei odoteta laulun olevan pelkästään kaunista, vaan mukana on myös säröä! Eroja taas on mm. rytmisissä, Suomen mustalaislaulut ovat melko vapaarytmisiä.

Anette aloitti flamencotanssin vuonna 2000 **Erika Alajärven** johdolla ja innostui viime vuoden alussa

Anette Åkerlund.
Kuva: Ailin Bayaz.

myös flamencolaulun opiskelusta. Oppia hän on saanut toistaiseksi **Antonia de Córdoba** ja **Miguel Povedan** kursseilta.

– Mustalaispiireissä flamenco tunnetaan Espanjan mustalaisten kulttuurina. On hienoa, että se on päässyt maailmalle eikä ole jäänyt vain yhden ryhmän taiteeksi.

– Mielestäni on myös hienoa, että Suomen flamencotaiteella on oma persoonansa, ettei lähdetä tuputtamaan ihmisille espanjalaisuutta, vaan tehdään ikään kuin Suomen ja Andalusian symbioosi. On tärkeätä, ettei tee sitä virhettä, että lähtee muuttamaan itseään espanjalaiseksi. Sehän kertoo huonosta itsetunnosta, jos pitäisi muuttua suomalaisesta joksikin muuksi.

– Flamenco ei ole mitenkään ristiriidassa suomalaisen mustalaiskulttuurin kanssa, esimerkiksi pukeutumisessa on paljonkin yhtäläisyyksiä. Myös flamenconainen pukeutuu hameeseen ja on todella naisellinen. Tunnen flamenco koh- taan tiettyä hengenheimolaisuutta, siellä näkyy selviä mustalaiselement-

tejä, jotka on helppo ottaa omakseen.

Miten Andalusian mustalaiset eroavat Suomen mustalaisista? Joitain eroja näkyy jo katukuvassa, esimerkiksi pukeutumisessa.

– Tapakulttuuri eroaa paljon. Mustalaisten tavathan ovat usein sidoksissa kiertolaisuuteen, kuten esimerkiksi puhtaussäännöt. Espanjassa panostetaan vähemmän tapakulttuuriin ja enemmän taiteellisuuteen. Toki on arvoja, jotka ovat kaikille mustalaisille yhteisiä, kuten vahva yhteisöllisyys. Myös musikaalinen lahjakkuus tuntuu olevan yhteistä monen maan mustalaisille.

Mistä sitten johtuu, että mustalaisista on tullut musikaalista kansaa?

– Se liittyy varmaan siihen, että musiikki on yksinkertaisesti ollut mukana osana jokapäiväistä elämää ja se on nähty olennaisena asiana. Nykyään musiikin ja taiteen asema Suomen mustalaisilla on kuitenkin aika huono. Tuntuu, että kunnianhimo puuttuu, ei ole taiteellisia tavoitteita. Toivon että muutkin

mustalaisnuoret ottaisivat taiteet elämäntavakseen, se tuo elämälle niin paljon sisältöä.

Flamencon lisäksi taidetta Anette elämään tuo Drom-yhtye, joka on ollut pystyssä jo kolmen vuoden ajan.

– Soitamme suomalaista mustalaismusiikkia, ”uutta mustalaismusiikkia”, johon on ammennettu vaikutteita mm. Intiasta asti, mustalaisten syntysijoilta. Käytämme **Veijo Baltzarin** kirjoittamia runoja, johon yhtyeen jäsen **Kiureli Sammallahki** kirjoittaa musiikin. Nimi Drom on romanikieltä ja tarkoittaa tietä.

Anette myös kirjoittaa paljon runoja, joista yksi oli viime Letran takakannessa.

– Runo elämäntapana on ihanan rauhoittava keino irtautua arjen kiireen keskellä omaan maailmaansa.

– Kirjoitan runoni suomeksi, mutta käänän ne usein romanin kielelle. Suomi on äidinkieleni, mutta romani on minulle henkisesti tärkeä kieli.

Suomen mustalaisten kielellä on joitain yhtäläisyyksiä Espanjan mustalaisten caló-kielen kanssa. Nämä kaksi kieltä kuuluvat samaan sukubaaraan, toisin kuin esimerkiksi venäläisten mustalaisten kieli. Moni haluaa tänä päivänä olla poliittisesti korrekki ja puhua romaneista eikä mustalaisista. Anette sanoo itse olevansa mustalainen, ei romani.

– Sana mustalainen on kaunis ja runollinen. Sitä on käytetty aina, romani sen sijaan on neutraaliksi keksitty sana.

– Olisi hienoa, jos mustalaiset olisivat näkyvissä myös hyvässä eikä aina huonossa. Taide voisi olla kanava tuoda esiin kulttuurimme rikkuksia.

Tove Djupsjöbacka

Lisätietoja:

Espanja:

Bernard Leblon: Gypsies and Flamenco (Collection Interface/Centre de recherches tsiganes, University of Hertfordshire Press, 1994, uusi painos 2003).

Bernard Leblon: El cante flamenco. Entre las musicas gitanas y las tradiciones andaluzas. (Editorial Cinterco, Madrid, 1991).

Carlos Schreiner (toim.): Flamenco. Gypsy Dance and Music from Andalucia. (Amadeus Press, Portland, Oregon, 1990, alkup. 1985).

Katja Lindroos (toim.): Flamenco. (Like Kustannus, Helsinki, 1999).

Juan de la Plata: Gitanos de Jerez (Cátedra de Flamencología y estudios folklóricos andaluces, Jerez, 2001).

Hipólito Rossy: Teoría del cante jondo (Credsa S.A., Barcelona, 1966, uusi painos 1998).

Robin Totton: Song of the Outcasts (Amadeus Press, Oregon, 2003).

Suomi:

Musiikin suunta -lehden teemanumero 1/96 (julk. Suomen Etnomusikologinen Seura).

Kai Åberg: "Nää laulut kato kertoo meidän elämästä". Tutkimus romanien laulukulttuurista Itä-Suomessa 1900-luvulla. (Suomen Etnomusikologisen Seuran julkaisuja 8, Helsinki, 2002)

Kai Åberg: Romanilauluja Itä-Suomesta. (Suomen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2003).

Risto Blomster: Suomalaisten mustalaislaulujen tyylit. Mustalaismusiikki mielikuvissa, estradeilla ja omissa joukoissa. (Väitöskirja, Tampereen yliopisto, musiikintutkimuksen laitos, 2004).

Philip Donner, Vesa Kurkela, Matti Lahtinen (toim.): Suomen etnisten vähemmistöjen musiikki. (Suomen Antropologisen Seuran toimituksia, Helsinki, 1981).

Suomen mustalaisten lauluja on julkaistu levyllä Kaale dzambena – Suomen mustalaiset laulavat (Love Records/SKS LXLP 508-509)

Appelsiinipuitten katveesta

Istun itsessäni ja katson maailmaa uteliaana.
Haluan tehdä elämässä sitä, mikä antaa iloa, tekee onnelliseksi:
elää flamencossa, laulaa kahviloissa,
oppia uusia letroja,
tanssia tunteella tangosta,
kävellä Jerezin, Cádizin, Sevillan, Granadan kaduilla.
Istahtaa appelsiinipuitten katveeseen.
Tulla takaisin kertomaan kauneudesta.
Katsoa sinua syvälle silmiin.
Nauraa.

Anette Åkerlund

Muuta:

Ranskalainen Etudes tsiganes -lehti julkaisee artikkeleita mustalaisista eri puolilta maailmaa. Lehteä julkaisee Centre de documentation des Etudes Tsiganes (www.etudestsiganes.asso.fr/). Helsingissä lehteä tilaa ainakin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjasto (www.finlit.fi).

Porvoon kansainvälinen romanimusiiikin festivaali järjestetään vuosittain syyskuussa. Seuraa ilmoittelua: www.porvoo.fi

Helsingin Flamencoyhdistyksen
omat internet-sivut löytyvät
osoitteesta

www.flamenco.fi

Käy tutustumassa!
Sivuilla paljon ajankohtaista tietoa.

Sivuja hoitaa Riku Lumiaro.
riku.lumiaro@fimr.fi

Isidro Muñoz – flamencon harmaa eminenssi

JUHA LEINO

Mitä yhteistä on **Ami Aspelundilla**, **Carlos Sauralla**, **Chicuelolla** sekä **Enrique Morentella** ja lukuisilla muilla flamencon merkittävimmistä taiteilijoista?

He kaikki ovat olleet urallaan jollain tavalla tekemisissä **Isidro Muñozin** kanssa. Isidro Muñoz Alcón – toisinaan tunnettu myös nimellä Isidro Sanlúcar – syntyi Andalusian Sanlúcar de Barramedassa vuonna 1952. Hänen veljensä on muuan kitaristi nimeltä **Manolo Sanlúcar**, toinen veljensä säveltäjä **José Miguel Évora**. Muñoz itse on kitaristi, säveltäjä, sanoittaja, sovittaja ja tuottaja.

Muñoz on koko ikänsä elänyt kuuluisan kitaristiveljensä varjossa, vaikka onkin soittanut lähes kaikissa tämän produktioissa – esimerkiksi legendaarisella ”Tauromagía”-levyllä. Myös kitaristit **Chicuelo** sekä **Pedro Sierra** ovat muiden muassa olleet hänen oppilanaan. Mutta vielä enemmän kuin kitaristina, flamencopiireissä häntä arvostetaan tuottajana ja musiikintekijänä. Hänen aikaansaannostensa lista onkin hengästyttävää luettavaa: hän on ollut musiikillisena johtajana **Carlos Sauran** ”Flamenco”-elokuvassa, tuottajana **El Pelen**, **Arcángelin**, **Enrique Morenten**, **Duquenden**, **Tomatiton** ja **Potiton** levyillä, cover-levy ”Territorio Flamencon” ideoijana ja toteuttajana sekä säveltäjänä ja sanoittajana **La Macanitan**, **José Mercén** ja **Azúcar Morenon** (!) levyillä – vain muutamia mainitakseni. Lisäksi hänen kultakynästään on lähtöisin eräitä kaikkein kauneimpia sevillanaksia kuten ”Pienso en ti”, ”Fue en Sevilla” sekä ”Toma que toma”, jonka Camarón laulaa Carlos Sauran elokuvassa ”Sevillanas”. Monet näistä kappaleista ovat syntyneet yhteistyössä säveltäjäveli José Miguel Évoran kanssa.

Muñoz on yksi niistä lahjakkuuksista, jotka ovat olleet tuomassa flamenco 2000-luvulle. Hänen tekstinsä ovat perinteisen oloisia olematta kuitenkaan vanhan toisto, hänen melodiansa ovat usein liikuttavan kauniita. Ja tuottajana hän käyttää hienoa tyyliä juaan saadaakseen tuottamansa levyt kuulostamaan juuri niin hyviltä kuin ne kuulostavat. Flamencossa hänen nimensä on nykyään jonkinlainen laadun merkki, ja vaikuttaakin vahvasti siltä, että hänellä on mystinen kyky tehdä kaikki oikein.

Niin, entä Ami Aspelund? Hän taas on osoitus siitä, ettei Muñoz sitenkään ole erehtymätön. Muñozin ja José-veljen kappale ”¿Quién maneja mi barca?” oli Espanjan vuoden 1983 euroviisu, jonka esitti flamencolaulaja **Remedios Amaya** – paljain jaloin, kuten monet vieläkin muistavat. Espanja jäi nollalla pisteellään Turkin kanssa jaetulle viimeiselle sijalle, Suomen ja Ami Aspelundin ”Fantasiaa” sai 41 pistettä ja ylsi sijalle 11. Hyvä Suomi.

Isidro Muñoz esiintyi Helsingin Savoy-teatterissa vuonna 1997. Kuvassa vasemmalta: Raul Mannola, Isidro Muñoz ja Manolo Sanlúcar. Kuva: Auli Kaartinen.

Isidro Muñoz mukana mm. näissä:

Aíre, Lío (José Mercé)
Azúcar Moreno
Borboreo (Juan Habichuela)
Flamenco-elokuva (Carlos Saura)
La calle perdía (Arcángel)
La fuente de lo jondo (El Pele)
La Luna de Tomasa (La Macanita)
Los Rocieros (fandangoja)
Nuevos Medios (Potito)
Omega (Morente)
Paseo de los castaños (Tomatito)
Remedios Amaya (Euroviisut 1983)
Salmarina (sevillanaksia)
Samaruco (Duquende)
Tauromagía (Manolo Sanlúcar)
Territorio Flamencon (eri esittäjiä)
Toma que toma (Camarón)

Calendario

Suomi:

6.4.

Club Candela

Ravintola Piano, Rauhankatu 13
Lue lisää Noticias-palstalta!

Café ¡Olé!

8.4. Kulttuurikeskus Caisa, Mikonkatu
17 C, klo 20. Liput 12/10 e (ennakkoon
ostetut).

Lippuvaraukset: Caisa / Tanssikou-
lu Baila Baila, puh. (09) 43691361,
baila@bailabaila.fi

15.4. Kulttuuritalo Grand, Piispankatu 28,
Porvoo, klo 20. Liput 15/13 e.

Lippuvaraukset: Grand/ Kulttuuritalo
Grandin lippuvaraus, puh. 019-582002,
klo 12–18.

28.5.

Blue Flamencon kevätinäytös

Savoy-teatteri klo 19
Lippuvaraukset 15.4. alkaen puh. 040-
7542158

15.–22.6.

Kuopio tanssii ja soi

18.–22.6. Flamencotanssikurssit keski- ja
jatkokotasolle, opettajana Manuel Betanzos.
Keskitaso (tientos, caña) klo 11–12.30,
jatkokotaso (alegrias, soleá) klo 13–14.30.
Ilmoittautuminen 4.4. alkaen, puh. (017)
3686200, office@kuopiodancefestival.fi .
Lisätietoja: www.kuopiodancefestival.fi

25.–30.7.

Tampereen Flamencoviikko

Lisätietoja: www.angelfire.com/fl4/flamen-
coviikko/

Espanja:

Flamenco viene del sur

Teatro Canovas, Málaga

6.4. Tomatito

Lisätietoja: www.teatro-canovas.org

Jueves Flamencos de El Monte

Sala Joaquin Turina, Sevilla

31.3. Carmen Cortés, Alejandro Vega,
Rocio Molina, Carlos Rodriguez, Gerardo
Nuñez: "Los cuatro elementos"

7.4. El Pele: "Mi cante y mi memoria"

28.4. Manuela Carrasco

5.5. Carmen Linares

12.5. Jairo Barrull: "Homenaje a Ramón
Barrull"

19.5. Israel Galván

Lisätietoja: www.fundelmonte.es

Flamenco Valladolidsissa

Teatro Calderón

19.3. Tomatito & Sextet

2.4. Enrique Morente

15.4. El Torta

22.–24.4. ja 26.–28.4.

Ballet Nacional de España: "El Loco"

Teatro de la Zarzuela, Madrid

25.–29.5.

Ballet Flamenco Sara Baras: "Sueños"

Gran Teatro Falla, Cádiz,

Lisätietoja: www.sarabaras.com

25.6.–10.7.

Festival Internacional de Musica y

Danza de Granada

Lisätietoja: www.granadafestival.org

4.–15.7.

Festival Internacional de Córdoba

Guitarra

Lisätietoja: www.guitarracordoba.com

Pohjoismaat

9.–10.4. Poesia Flamenca

Flamenco ja runoutta, esiintyjinä Gabriela
Gutarra, tanssi; Antonio Carrasco, laulu; Paco
Cruzado, kitara.

Flamenco Center, Torsgatan 8 A, Tuk-
holma

Lisätietoja: flamencocenter.soneros.com/

16.4. Peña Sacain flamencoilta

Stallet, Stallgatan 7, Tukholma

Lisätietoja: http://go.to.sacai/
http://www.stallet.st

21.5. Peña Sacain kevätjuhla

Stallet, Stallgatan 7, Tukholma

Lisätietoja: http://go.to.sacai/
http://www.stallet.st

15.–22.8.

Festival Nordico Tukholmassa

Kursseja, esityksiä, pohjoismaista yhteisoloa.
Tarkemmat ohjelmatiedot selviävät talven
aikana.

Lisätietoja: http://go.to.sacai tai Tove
Djupsjöbackalta

Cabeza de Vaca

Festarielämyksiä ja duendea!

Seurapiirilehmänne pistääntyi talvilomaltaan Helsingin flamenco-festareille Savoy-teatteriin. Mitkäs festarit ne semmoset on, missä ei ole oluttelttaa?! Aika onnetonta oli, kun ei päässy terassille läträämään. Siinä sitä hytisten pakkasessa jonotettiin ja savutettiin ohikulkijat ovensuussa. Festarit joilla ei saa polttaa? Ennen kuulumatonta!

Savoyn aulassa sitten oltiin hiehot, emakot ja sonnit kuin teuras-tamoon menoa jonottamassa. Hikeä puski turkin läpi ja ahdisti. Kun takkirenki oli viimein saanut ki-nuttua euronsa, juoksin kylki edellä väkijoukon läpi vessaa ja baaria koh-den. Kun sain suittua karvat samaan suuntaan ja napattua lämpiön tiskil-tä tuplakonjakini, täytyi jo rientää et-simään omaa karsinaa salin puolelta.

Sali oli hieno, vaikka vieruskave-rin nenänkaivu ja valkosipulinha-juinen hengitys ärsytti. Ja niin kuin

aina, taas olivat laittaneet eteeni salin isoimman tukkalaitteen, joka peitti tehokkaasti näkymän. Kostoksi lii-masin purkan kantturan niskatuk-kaan. Näkymän puutteellisuuden vuoksi jouduin hivuttautumaan vie-ressä istuvan kaljupään iholle. Kalju-pää tuskin katsoi esitystä lainkaan, katse kun oli tehokkaasti naulittuna syvään uurrettuun kaulusaukkoo-ni. Se ei tietenkään jättänyt mitään epäilyksiä runsaudestani.

Esitys ei ollut sekään kummonen lukuunottamatta sitä söpöä poikaa jonka pistivät heti eka numerossa tanssimaan. Isukin puvun olivat rau-kalle laittaneet, oli se siinä niin lutu-sen näkönen. Tuota kun sais kerran rutistaa! Niin päättäväisesti hakkas jalalla, että kyllä tirahti äidinvais-totkin pintaan. Omakin jalka potki

sen verran innoissaan edessä istuvan harakanpesän selkämystä, että ämmä siitä herkesi kommentoimaan ja häi-ritsemään duendeani.

Entä se tyttö sitten? Raukka oli kopioinut hätäpäissään meiltä suo-malaisilta koreografian. Häpeilemätöntä! Liikkeet olivat lähes suoraan edellisillan La Máscarasta – Lundé-nin käsialaa! Mutta lujaa sekin tyttö osas polkasta ja hame pyöri niin, että alla olevat pyöräilyhousut vilkkui-vat takariviin saakka. Kaljupääkin käänsi hetkeksi katseensa ryntäistäni lavalle.

Kyllä illalla ohrainen maistu niin että turpa tuhisi!

Top5

-palstalla pureudumme letralaisten kuuntelutottumuksiin ja listaamme viimeaikojen suosikkiviisikon. Tällä kerralla meille avautui Erika "Kallion Canelitar" Alajärvi.

1. Gerardo Nuñez: Andando el tiempo
2. Nina Simone: My baby just cares for me
3. Red Hot Chili Peppers: Californication
4. Mayte Martín: Querencia
5. Juan Talega

"Nina Simoneen palaan aina uudestaan pitkienkin taukojen jälkeen: lämpöä, haavoittuvuutta, välittämistä. Chili Peppersit toimivat energiavajeeseen, kauniita miehiä tennissukissa... Mayten ja Gerardon levyt ovat hienoja, loppuun asti ajateltuja. Juan Talega on todella kovaa kamaa. Vain pahasti koukussa oleville tuskaisiin hetkiin. Tämä on sitä itseään!!!"

Ilmoitushinnat ja koot Letrassa

1/1-sivu 170 e	155 x 247 mm
½-sivu 85 e	155 x 120 mm
¼-sivu 42 e	155 x 60 mm
¼-sivu 42 e	74 x 120 mm
1/8-sivu 21 e	74 x 60 mm

Tienda

Myydään kolmet hyvät kastanjetit, hp.
60 e/kpl. Anja Tyrväinen, puh. 040
535 2296.

Tämä palsta on jäsenille ilmainen paikka
ilmoittaa myytävistä tavaroista! Lähetä
ilmoitukset Tove Djupsjöbackalle.

PEÑAN SALIN VUOKRAUS

Helsingin Flamencoyhdistyksen salia voi vuokrata opetus- ja harjoituskäyttöön kuka tahansa. Salin osoite on Pohjoisesplanadi 2.

Hinnat:	Opetuskäyttöön	Harjoituskäyttöön
Jäsenille:	Pieni sali 7 e/h Iso sali 12 e/h	Pieni sali 4 e/h Iso sali 7 e/h
Muille:	Pieni sali 9 e/h Iso sali 14 e/h	Pieni sali 6 e/h Iso sali 9 e/h

Tiedustelut ja salivaraukset:

Auli Kaartinen, p. (09) 351 4781, 050 305 7392

1. Merkitse varauskirjaan selvästi
 - koko nimesi
 - kellonaika
 - onko varaus harjoitus- vai opetuskäyttöön
2. Merkitse yhteystietosi (nimi, puh.nro) kirjan takana olevaan listaan.
3. Peruutukset on tehtävä viimeistään 2 vrk ennen varattua aikaa, muutoin niistä peritään maksu. Soita tai laita tekstiviesti peruutuksesta Auli Kaartiselle. Auli hoitaa peruutuksen merkitsemisen varauskirjaan. Omatoimisesti peruutuksia ei saa merkitä.

Helsingin Flamencoyhdistyksen omat internet-sivut löytyvät osoitteesta

www.flamenco.fi

Seuraavan lehden deadline on 5.5.

Helsingin Flamencoyhdistys ry:n hallitus vuonna 2004 (kevätkokoukseen 2005 asti)

Kirsi Niittyinperä, puheenjohtaja
Hiomotie 18 A 5, 00380 Helsinki
p. 040 716 3134 (yhd. puhelin), 040 83 44 928
kirsi.niittyinpera@tuotos.fi

Hanna Apunen, I varapuheenjohtaja
p. 041 431 7130
hanna@octante.com

Auli Kaartinen, II varapuheenjohtaja, salivaraukset
Karviaistie 6 A 12, 00700 Helsinki
p. 050 305 7392, (09) 351 4781, (09) 5840 4551 (työ),
auli.kaartinen@btj.fi (työ), solea@jippii.fi (koti)

Maija Kansanaho, sihteeri
p. 050 530 5164
maija.kansanaho@hus.fi

Anne Lamberg-Laitinen, jäsenrekisterin ja taloudenhoitaja
Urkupillintie 7 H 78, 00420 Helsinki,
p. 040 521 2763, 020 483 5911 (työ)
anne.lamberg@24.fi, anne.lamberg@metso.com (työ)

Mervi Neste, jäsen
p. 044 501 2515
mervi.neste@sci.fi

Sonja Vottonen, jäsen, peñaemäntä
p. 041 516 2677
sonja.vottonen@helsinki.fi

Varajäsenet:

Tove Djupsjöbacka, Letra

Aura Ettala
p. 050 401 6144
aura.ettala@edu.hel.fi

Arja Haapakorpi, tiedotus
p. 050 539 6711
arja.haapakorpi@kolumbus.fi

Helsingin Flamencoyhdistys ry
Peña Flamenca de Helsinki
Pohjoisesplanadi 2
00130 Helsinki
p. 040 716 3134
www.flamenco.fi

M

Helsingin Flamencoyhdistys ry
Peña Flamenca de Helsinki
Pohjoisesplanadi 2, 00130 Helsinki

por malagueñas

Enrique el Mellizo

*Loco y no sentir
Yo quiesiera de momento
Estar loco y no sentir
Porque el sentir
Me causa mucha pena
Tanta que no tiene el fin
Y el loco vive sin ella*

hullu tunteita vailla
juuri nyt tahtoisin olla
hullu tunteita vailla
koska tunteminen
tuottaa paljon tuskaa
paljon loputonta tuskaa
ja hullu elää sitä vailla

suom. E. Alajärvi